

DŽOZEF KONRAD

BIBLIOTEKA BESTSELER

FREJA SA
SEDAM OSTRVA

DŽOZEF KONRAD

BIBLIOTEKA BESTSELER

The background of the cover is a photograph of a person standing on a sandy beach at sunset. The sky is a mix of blue and orange, and the water is calm. A palm tree is visible on the right side of the frame.

FREJA SA
SEDAM OSTRVA

Džozef Konrad

FREJA SA SEDAM OSTRVA

bojana888

I

Jednoga dana - a to je bilo pre mnogo godina - primio sam dugačko slatkorečivo pismo od jednog starog prijatelja koji je sa mnom plovio po vodama Istoka. On je i dalje živio tamo: za stalno se naselio i bio je srednjih godina; zamišljao sam ga kako je postao krupan, a pitom u svojim navikama, ukratko - kako je bio savladan opštom sudbinom svih ljudi, osim onih koje bogovi naročito vole i koji zato rano dobijaju udarac po glavi. Pismo je bilo one vrste što počinju rečima „sećaš li se?” - bilo je puno sete i uspomena. A, između ostalog, pisao mi je: „Svakako se sećaš starog Nelsona?”

Da li se sećam starog Nelsona? - Naravno. A, zapravo, on se i nije zvao Nelson. Englezi koji su živeli na arhipelagu zvali su ga Nelson, mislim zato što je tako bilo zgodnije, a on zbog toga nikada nije protestovao. Smatrao je to izlišnom pedanterijom. Pravi oblik njegovog imena bio je Nilson. Došao je na Istok davno pre pojave telegrafskih kablova, služio je u engleskim firmama, oženio se devojkom Engleskinjom i bio je s nama godinama, trgujući i ploveći u svim pravcima kroz istočni arhipelag, uzduž i popreko, oko njega, unakrst, po dijagonali, pod pravim uglom, u polukrugu i krivudavo, osmicama - godinama i godinama.

Nije postojao nijedan kutak, a ni mesto u ovim tropskim vodama u koje preduzimljivi stari Nelson (ili Nilsen) nije ušao na naročito miroljubiv način. Njegovi tragovi, da su bili ucrtavani, prekrili bi mapu arhipelaga kao paučina - ceo arhipelag, izuzimajući samo Filipinska ostrva. Tom kraju nikad se nije približio zbog neobičnog straha od Španaca, ili, da budem tačniji, od španskih vlasti. Nemoguće je reći šta je on zamišljao da bi mu one mogle prirediti. Možda je nekad u toku svog života čitao neku priču o inkviziciji.

On se, uglavnom, plašio svega onoga što je zvao „vlastima”, nije se plašio jedino engleskih vlasti u koje je imao poverenja. Holanđana se nije bojao koliko Španaca, ali je u njih imao još manje poverenja. Bio je zaista veoma nepoverljiv. Holanđani su, po njegovom mišljenju, bili sposobni da „čovjeku naprave svakojake ružne smicalice” ako je imao tu nesreću da im se ne sviđa. Postojali su njihovi zakoni i uredbe, međutim, primenjujući ih, oni nisu znali ni za poštenje ni za otmenost. Bilo je zaista tužno posmatrati njegovu obazrivost punu zabrinutosti kada bi imao posla s nekim činovnikom, i setiti se kako je taj čovek bio sposoban da zbog kakve trampe, koja, na kraju, nije možda iznosila ni pedeset funti, sasvim spokojno i bez straha odluta u neko kanibalsko selo na Novoj Gvineji, a zna, pritom, da je celog svog života predstavljao pun i, ako tako mogu da kažem, mastan i privlačan zalogaj.

Da li se sećam starog Nelsona! Naravno! Istina, niko ga od ljudi moje generacije nije poznao za vreme njegove aktivnosti. On se u naše vreme već „povukao”. Kupio je, ili možda iznajmio od gospodara grupe zvane Sedam ostrva jedan deo nekog malog ostrva, nedaleko od Banke. Mislim da je to bio legalan posao: da je on bio Englez, Holanđani bi svakako pronašli neki razlog da ga bezobzirno isteraju. U vezi s tim, dobro mu je poslužilo njegovo tako obično ime. Kao nerazmetljivog Danca, čije je vladanje bilo veoma ispravno, oni su ga ostavili na miru. Sa svojim novcem uložnim u obrađivanje zemlje, on se naravno starao da ne dâ povoda za bilo kakvu uvredu, i držeći se, uglavnom, razumnih razloga te vrste, on nije prijateljski gledao na Džaspera Alena. Ali o tome kasnije. Da! Dobro smo se sećali velikog, gostoljubivog bungalova starog Nelsona podignutog na isturenom delu zemlje, njegovog krupnog lika, njega obučenog obično u belu košulju i pantalone (imao je ustaljenu naviku da povodom sasvim beznačajnih stvari skida svoj vuneni kaput), njegovih krupnih plavih očiju, njegovih razmaknutih kao sneg belih brkova koji su štrčali na sve strane kao bodlje pobesnelog morskog praseta, njegove sklonosti da naglo seda i počinje da se hladi svojim šeširom. Ali ne treba kriti činjenicu da smo se, u stvari, svega toga sećali zbog njegove ćerke koja je u ono vreme došla da živi s njim - i da bude u neku ruku gospodarica Sedam ostrva.

Freja Nelson (ili Nilson) bila je devojka koja se ne zaboravlja. Njeno duguljasto lice bilo je savršeno; taj očaravajući okvir obuhvatao je najsrećniji raspored crta, kao i divan ten, odavao je utisak zdravlja, snage i, mogao bih reći - nesvesnog poverenja u sebe - veoma prijatna i takoreći čudljiva. Njene oči poredim s ljubičicama, zato što se njihova prava boja naročito prelivala i nije bila tako tamna, nego nešto svetlija. One su bile širom otvorene i posmatrale su čoveka iskreno bez obzira na njeno raspoloženje. Nikada nisam video da su njene dugačke, tamne trepavice bile spuštene - mislim da je Džasper Alen to video, jer je on bio privilegovana ličnost - ali ne sumnjam da je u tim trenucima njen izraz morao biti zanosan na neki poseban način. Ona je mogla - a to mi je sa dirljivo nespretnim oduševljenjem jednom pričao Džasper - da sedi na svojoj sopstvenoj kosi. Možda, možda! Ja nisam mogao da posmatram ova čuda: zadovoljavao sam se time što sam se divio lepom i neupadljivom načinu kako se doterivala tako da ne sakrije lep oblik svoje glave. A ovo bogatstvo kose bilo je naročito upadljivo kada su zavese na zapadnoj verandi bile spuštene, tako da je vladao prijatan polumrak, ili u senci voćnjaka blizu kuće, kada je izgledalo kao da se sva kupa u zlatnom sjaju.

Obično je oblačila belu haljinu, a suknja joj je dopirala do članaka i pokazivala lepe, smeđe cipele na šniranje. Ako je na njenom kostimu uopšte bilo boje, onda je to bila samo plava. Činilo se da nema napora koji bi je mogao umoriti. Gledao sam je kako posle dugog veslanja na suncu (a veslala je mnogo) izlazi iz svog malog čamca, a dah joj nije bio nimalo ubrzan i svaka dlaka na glavi bila je na svom mestu. Ujutru, kada bi dolazila na verandu da baci prvi pogled prema zapadu, prema Sumatri, preko mora, izgledala je sveže i sjajno kao kap rose. Ali kap rose je prolazna, a na Freji nije bilo ničeg prolaznog. Sećam se njenih okruglastih, čvrstih mišića s finim zglobovima, i njenih širokih, spretnih ruku s prstima koji se postepeno sužavaju.

Ne znam da li je zaista bila rođena na moru, ali dobro znam da je do svoje dvanaeste godine plovila sa svojim roditeljima raznim brodovima. Kada je stari Nelson izgubio ženu, počeo se ozbiljno brinuti šta da radi s devojkom. Jedna plemenita gospođa iz Singapura, dirnuta njegovom nemom tugom i očajnom zbunjenošću,

ponudila se da se stara o Freji. Ovaj sporazum je trajao nekih šest godina, i za to vreme se stari Nelson „povukao” i nastanio na svom ostrvu, a zatim je (pošto je ta plemenita gospođa otišla u Evropu) odlučeno da ćerka dođe k njemu.

Prva i najznačajnija priprema za taj događaj sastojala se u tome što je stari mornar od svog agenta u Singapuru poručio „veliki pijanino” marke „stejn end ebhart”. Tada sam bio zapovednik jednog malog parobroda koji je bio u ostrvskoj trgovačkoj službi, pa je meni zapalo da mu ga dovezem i zato ponešto znam o Frejinom „pijaninu”. Ogroman sanduk iskricali smo s mukom na ravan deo jedne stene između nekoliko žbunova, i u toku te nautičke operacije zamalo ne izbismo dno jednom od mojih čamaca. A zatim smo, uz pomoć celokupne moje posade, zajedno s mašinovođama i ložaćima, dovijajući se na razne načine i pomoću valjaka, poluga, užadi i strme ravni, napravljene od nasapunjanih dasaka, derući se na suncu kao stari Egipćani kada su gradili piramidu, dogurali sanduk do kuće i gore do ivice verande - koja je, u stvari, predstavljala sobu za boravak u bungalovu. Najzad, pošto smo mu oprezno skinuli sanduk, pojavi se to divno čudovište od ružinog drveta. U uzbuđenju punom strahopoštovanja gurnuli smo ga prema zidu i prvi put tog dana danuli dušom. To je sigurno bio najteži pokretni predmet na tom ostrvu od stvaranja sveta. A snaga zvuka koji je taj klavir proizvodio u ovom bungalovu (koji je vršio posao rezonantnog dna) bila je zaista zapanjujuća. Gromko i prijatno se taj zvuk razlegao pravo preko mora. Džasper Alen mi je pričao da je jednog ranog jutra na palubi „Bonita” (svog divnog i neverovatno brzog broda) mogao sasvim jasno da čuje Freju kako svira skale. Ali je taj mladić uvek uludo bacao kotvu sasvim blizu tog mesta, što sam mu više puta rekao. Doduše, ova mora su neobično mirna, i Sedam ostrva je po pravilu jedno naročito tiho mesto bez oblaka. Ipak, s vremena na vreme, neka oluja koja poslepodne besni iznad Banke, ili čak jedna od onih naglih i žestokih bura što dolaze s daleke obale Sumatre, može iznenada da napadne grupu ostrva i da ih za nekoliko sati obavije vrtlozima i plavičastocrnim mrakom zlokobnog izgleda. Tada bi Freja, spustivši žaluzine od španske trske, koje su očajno kloparale na vetru, kada bi se sav bungalov tresao, sedala za klavir i pod svetlošću zasenjujućih munja, dok su svuda oko nje padali

gromovi tako da se čoveku koža ježila, svirala ponosnu Vagnerovu muziku. Džasper bi stajao na verandi nem, zanesen njenim vitkim stasom koji se povijao, čudnovatim sjajem njene plavokose glave, brzim rukama na dirkama i njenim belim potiljkom - dok bi se njegov brod dole u zalivu, među odvratnim, sjajnim, crnim stenama, dizao i spuštao na užadima po stotinu metara. Uh!

A sve to, molim vas, samo zbog toga što je želeo da je oseti kada se te noći vrati na brod i spusti glavu na jastuk, da bude što bliže svojoj Freji, koja je spavala u bungalovu. Da, da! I znajte da je taj brod trebalo da postane dom - njihov dom - ploveći raj, koji je on postepeno pretvarao u jahtu da bi njime srećno plovio kroz život s Frejom. Budala! Ali je mladić stalno isprobavao sreću.

Jednoga dana, sećam se, bio sam na verandi s Frejom i posmatrao kako se brod približava rtu sa severne strane. Mislim da je Džasper ugledao devojkę svojim dvogledom. I šta je uradio! Umesto da još kilometar plovi plićakom i da zatim promeni pravac da bi se usidrio, onako kako to rade moreplovci, on primeti pukotinu između dve odvratne izreckane stare stene, odjednom odbaci krmu i potera brod kroz taj otvor, tako da su se sva jedra tresla i lupala da smo čak na verandi mogli da čujemo buku. Zaustavio sam dah, kažem vam, a Freja se ljutila. Da! Ona je stezala pesnice, lupala svojom lepom malom cipelicom o zemlju i vikala: - Do đavola! - A zatim je malo pocrvenela - ne baš mnogo - i rekla: - Zaboravila sam da ste tu - i nasmejala se. Da, da. Kada bi joj Džasper bio pred očima, onda se, izgleda, nije sećala da je neko drugi tu. Zabrinut ovim ludim Džasperovim postupkom, ja nisam mogao a da joj se ne obratim računajući na njen simpatičan zdrav razum:

- Zar nije lud? - rekoх osećajno.

- Savršen idiot - složila se toplo sa mnom, posmatrajući me pravo svojim širom otvorenim, ozbiljnim očima i s osmehom na licu.

- I to - rekoх pokazujući na nju - samo zato da bi dobio nekih dvadeset minuta da vas što pre vidi.

Čuli smo kako se spušta kotva, a zatim je Freja postala vrlo odlučna i puna pretnje.

- Čekajte malo. Naučiću ga ja!

Ušla je u svoju sobu i zatvorila vrata, a mene ostavila samog na verandi, s onim što sam imao da mu kažem. Mnogo brže nego što je

trebalo da se jedra poviju, Džasper je došao preskačući po tri stepenice odjednom, zaboravljajući da me pozdravi i radoznalo gledajući na sve strane.

- Gde je Freja? Zar malopre nije bila ovde?

Pošto sam mu objasnio da će ceo sat morati da bude lišen prisustva gospođice Freje, „samo zato da ga nauči pameti”, on reče da sam je na to, bez sumnje, naveo ja, i da se boji kako će jednog dana morati da me ubije puškom. Ona i ja se previše dobro slažemo. Zatim se baci na jednu stolicu i pokuša da razgovara sa mnom o svom putu. Ali je bilo smešno baš to što je mladić zaista patio. Mogao sam to da vidim. Glas ga je izdao i sedeo je nemo, gledajući u vrata s izrazom čoveka koga nešto muči. Stvarno... A još smešnije je bilo kada je devojka, posle nepunih dvadeset minuta, sasvim mirno izašla iz sobe. Onda sam otišao. Hoću da kažem kako sam otišao da potražim starog Nelsona (ili Nilsena) na zadnjem delu verande, koji mu je, po rasporedu u ovoj kući, pripao kao istaknuto mesto; imao sam plemenitu nameru da započnem s njim razgovor kako ne bi počeo da luta po kući i slučajno upao tamo gde ga baš u tom trenutku nisu želeli.

On je znao da je brod stigao, ali nije znao da je Džasper već kod njegove ćerke. Pretpostavljam da je to smatrao nemogućim za tako kratko vreme. Otac, naravno, ne bi mogao stići tako brzo. Mislio je da je Alen zaljubljen u devojku: i ptice u vazduhu i ribe u moru, i većina trgovaca u arhipelagu i ljudi svih vrsta i položaja u gradu Singapura zapažali su to. Ali on nije bio u stanju da proceni koliko je devojka zaljubljena u mladića. Imao je predstavu da je Freja suviše pametna da bi se u ikoga zagledala - mislim do takve mere koja se ne bi mogla obuzdati. Ne, nije ga to nateralo da sedi na zadnjoj verandi i da se na svoj nenametljiv način sekira za vreme Džasperovih poseta. Zabrinjavale su ga holandske „vlasti”. Činjenica je da su Holanđani popreko gledali na poslove Džaspera, vlasnika i gospodara broda „Bonito”. Oni su ga smatrali suviše preduzimljivim u svojim poslovima. Nije mi poznato da li je on ikad uradio nešto nezakonito; ali mi se čini da je njegova ogromna aktivnost bila odvratna njihovom tupavom karakteru i sporim metodama. Svakako, po mišljenju starog Nelsona, kapetan broda „Bonito” bio je dobar pomorac i lep mlad čovek, ali ne naročito poželjno poznanstvo.

Nešto što kompromituje, razumete. S druge strane, on nije želeo da troši reči govoreći Džaspera da se drži po strani. I sam stari Nelson bio je pošten čovek. Ubeđen sam da bi se premišljao kada bi trebalo da povredi osećanja čak i nekog razbarušenog kanibala. Osim, možda, kad bi ga izazvali. Mislim, njegova osećanja, a ne fizički. Jer od kopalja, noževa, kama, batina ili strela, stari Nelson je bio sposoban da se odbrani. Ali je u svakom drugom pogledu bio plašljiv. I zato je sedeo na zadnjoj verandi zabrinutog izraza i kad god bi do njega doprli glasovi njegove ćerke i Džaspera Alena, on bi duvao i setno ispuštao vazduh kao čovek koji se mnogo namučio.

Ja sam se, naravno, podsmevao njegovim strahovanjima koje mi je nekad više a nekad manje poveravao. On je pokazivao izvesno poštovanje prema mom rasuđivanju, ali nije uvažavao moje moralne osobine, već pre dobre odnose koje sam, kako se verovalo, održavao s holandskim „vlastima”. Meni je bila poznata činjenica da je njegov najveći bauk, guverner Banke, jedan simpatičan, vatren i srdačan, penzionisani kontraadmiral osećao vidne simpatije prema njemu. Ova utešna tvrdnja koju sam uvek iznosio učinila bi da se stari Nelson (ili Nilsen) za trenutak razvedri; ali bi na kraju, pun sumnje zavrteo glavom, kao da hoće da kaže kako je sve to vrlo lepo, ali kako u birokratskoj duši jednog Holanđanina postoje dubine koje niko, osim njega samog, još nikad nije izmerio. To je zvučalo smešno.

U trenutku o kojem pričam stari Nelson je bio loše raspoložen i dok sam ja pokušavao da ga zabavim nekom smešnom i pomalo skandaloznom avanturom koja se desila nekom našem poznaniku u Sajgonu, on je odjednom povikao:

- Zašto, do đavola, on voli da svraća ovamo?

Bilo je očigledno da nije čuo nijednu reč moje anegdote. I to me je ljutilo jer je ona zaista bila dobra. Pogledao sam ga ukočeno.

- Eh, eh - viknuo sam. - Zar vi ne znate zašto Džasper Alen svraća ovamo?

To je bila prva aluzija koju sam napravio na račun odnosa između Džaspera i Nelsonove ćerke. On ju je primio vrlo mirno.

- O, Freja je pametna devojka - promrmljao je odsutno, jer je njegov duh očigledno bio obuzet „vlastima”. Ne, Freja nije luda. To ga ne

uznemirava. Za to on ni najmanje ne brine. Mladić joj samo pravi društvo, on zabavlja devojkicu i ništa više.

Kada je oštroumni stari gospodin gundajući otišao, u kući je bilo sve mirno. Njih dvoje zabavljali su se tiho i, nema sumnje, veoma srdačno. A neku zanimljiviju i manje bučnu zabavu su mogli pronaći, možda da prave planove za svoju budućnost! Sedeći na verandi jedno pored drugoga, mora da su posmatrali brod, trećeg učesnika u ovoj zanosnoj igri. Bez njega ne bi bilo nikakve budućnosti! Za njih, on je predstavljao i blago, i dom, i veliki slobodni svet. Ko je to poredio brod sa zatvorom? Neka me sramno obese o krst ako je to istina! Bela jedra ovog brodića bila su bela krila - mislim da bi pera bio poetičniji izraz, bela pera njihove ljubavi koja se vinula u visine. Po pitanju ljubavi koja se vinula između njih dvoje, Freja je, kao žena, bila više na zemlji.

Od dana kada joj je, dok su posmatrali brod za vreme jednog od onih sudbonosnih zatišja koje uspostavlja savršenu vezu između stvorenja obdarenih govorom, predložio da s njim podeli vlasništvo ovog blaga, Džasper je u pravom smislu reči bio van sebe. U stvari, on joj je brod sasvim poklonio. A njegovo srce pripadalo je brodu još od onog dana kada ga je u Manili kupio od nekog sredovečnog, zagonetnog Peruanca, punog mudrih izreka i obučenog u crno štofano neupadljivo odelo, koji je lađu, koliko mi je poznato, možda ukrao na južnoameričkoj obali, odakle je, kao što je sam pričao, „iz porodičnih razloga” došao preko mora na Filipine. Ovo „iz porodičnih razloga” bilo je nesumnjivo dobro. Jer se posle ovakve jedne izjave nijedan pravi *kabalero* ne bi dalje raspitivao.

A Džasper je bio pravi *kabalero*. Brod je tada bio sav crn, i zagonetan i veoma prljav; potamnili pravi morski biser, ili, bolje rečeno, zapušteno umetničko delo. Jer je nepoznati graditelj, koji je njegov trap ljupkim linijama načinio od najtvrđeg tropskog drveta i povezao najčistijim bakrom, morao biti pravi umetnik. Sam bog zna u kom delu sveta je brodić bio sagrađen. Od hladnog Peruanca - ako je taj čovek uopšte bio Peruanac, a ne samo preobučeni đavo, kao što je Džasper, u šali, govorio da veruje - koji se izražavao kratko, nije ni sam Džasper, mogao da sazna mnogo o njegovoj istoriji. Po mom mišljenju brod je bio dovoljno star da je mogao biti jedan od poslednjih gusarskih brodova, možda je prevezio robove, ili je u

prošlosti bio brza jedrilica za prenos opijuma, ako se baš time nije isključivo bavio.

Kako god da je bilo, brod je bio jak kao prvog dana kada je pušten u vodu, plovio je kao veštica, njime se upravljalo kao malim čamcem i, kao što je to slučaj kod nekih lepih žena čija je prošlost bila burna, činilo se da raspolaže tajnom večite mladosti, pa nije bilo ništa neobično što je Džasper Alen s njim postupao kao s ljubavnicom. A to je brodiću vraćalo sjaj prvobitne lepote. Obukao ga je u mnogobrojna odela najlepše bele boje, koja je tako vešto, brižljivo i umetnički slagao i koja je njegova posada Malajaca pokupljenih s koca i konopca tako dobro održavala da ni skupoceni emajl koji u svom radu koriste juveliri ne bi mogao izgledati bolje ni biti glatkiji pri dodiru. Uzan, pozlaćeni pervaz isticao je njegove elegantne linije kada je bio na vodi i on bi bacao u zasenak uobičajeno lep izgled svake luksuzne jahte koja bi tada dolazila na Istok. Što se mene tiče, moram da kažem da bih više voleo pervaz tamnocrvene boje na belom trupu. To bi dalo snažniji reljef pored toga što bi bio jeftiniji; i ja sam to rekao Džasperu. Ali ne, samo bi najčistije zlato odgovaralo, jer nikakav drugi ukras ne bi mogao biti dovoljno vredan za buduće boravište njegove Freje!

Osećanja koja je on gajio prema brodu i prema devojci bila su nerazdvojno sjedinjena u njegovom srcu, onako kao što se u loncu za topljenje slivaju dva dragocena metala. A uveravam vas da je plamen bio vreo! To je u njegovu dušu unosilo nemir koji se ogledao i u radu i u željama. Prefinjenog lica, talasaste kestenjaste kose, suvonjav, dugih udova, čeličnih očiju punih radoznalog svetlucanja, brzih i naglih pokreta, podsećao me je ponekad na sjajno sečivo sablje koja neprestano iskače iz korica. Samo kad bi bio pored devojke, kada je mogao da je ima pored sebe i da je posmatra, njegov napregnuti stav ustupao je mesto ozbiljnom i odanom posmatranju svakog njenog i najmanjeg pokreta i izraza. Njena hladna, odlučna, sposobna i raspoložena pribranost kao da je krepila njegovo srce. Da li je to bila čar njenog lica, glasa, njenih pogleda koja ga je tako smirivala? Ipak je baš to moralo rasplamsati njegovu fantaziju - ako ljubav počinje maštanjem. Ali ja nisam od onih ljudi sposobnih da raspravljaju o takvim tajnama i žao mi je što smo

zanemarili jadnog starog Nelsona, koji nespokojno duva na zadnjoj verandi.

Rekao sam da Džasper baš i nije tako čest posetilac. On i njegov brod naporno krstare čitavim arhipelagom. Ali je stari Nelson nelagodno dodao samo ovo:

- Nadam se da se Hemskirk neće pojaviti dok je brod ovde.

Zar sada da se brinemo o Hemskirku? Hemskirk!... Zaista, čovek ne bi imao strpljenja...

A ko je bio Hemskirk, molim vas? Videćete odmah kako je neosnovan bio taj strah od Hemskirka... Svakako, on je po prirodi bio prilično pakostan. To je postajalo jasno čim biste ga čuli kako se smeje. Ništa tako ne odaje tajne sklonosti nekog čoveka kao neoprezni zvuk njegovog smeha. Ali, gospode bože, kad bismo kod svakog cerekanja morali da se trzamo kao što se na svaki šum trza zec, mi bismo morali da se opredelimo za samoću pustinje ili da odemo u manastir i tako se izdvojimo od sveta. Pa čak i tamo bismo morali da se pomirimo s neizbežnim društvom đavola.

Ali đavo je značajna ličnost koja je znala i za bolje dane i koja se visoko digla u hijerarhiji nebeskih sila. A u hijerarhiji sasvim ovozemaljskih Holandana, Hemskirk, čija mladost nije mogla biti baš sjajna, bio je samo pomorski oficir, star četrdeset godina, bez naročitih veza ili sposobnosti da bi se njima mogao ponositi. Bio je zapovednik „Neptuna”, jedne male topovnjače koja je imala dodatnu dužnost da patrolira gore-dole po arhipelagu, tražeći trgovce. To, zaista nije bio neki visok položaj. Kažem vam, bio je samo jedan običan sredovečni poručnik s nekih dvadeset i pet godina službe, siguran da će uskoro biti penzionisan - i to je sve.

On nikad nije mnogo razbijao glavu onim što se dešava na grupi Sedam ostrva dok iz nekog razgovora u Mintoku ili Palembangu, kako mi se čini, nije saznao da tamo živi jedna lepa devojka. Pretpostavljam da ga je radoznalost podstakla da luta ovim putem i pošto je jednom video Freju, stvorio je naviku da svraća na ostrva kad god bi se našao na pola dana putovanja od njih.

Ali, ne želim da kažem da je Hemskirk bio tipičan pomorski holandski oficir. Ja sam ih video mnogo, pa ne bih mogao napraviti

tako glupu grešku. On je imao krupno, glatko izbrijano lice: krupne, prave, tamne obraze, tanak, povijen nos i mala, napućena usta, pritisnuta obrazima. U njegovoj crnoj kosi bilo je nekoliko srebrnih vlasi i njegove neprijatne oči bile su skoro crne. Imao je naviku da mrzovoljno baca poglede sa strane, a da pritom ne pokreće glavu koja se nalazila na kratkom ovalnom vratu. Debeli, okrugli trup u tamnom običnom odelu sa zlatnim širitima na ramenima oslanjao se na par debelih, raskrečenih, okruglastih nogu, u belim pantalonama. Njegova okrugla lobanja izgledala je ispod bele kape takođe debelo, ali je u njoj bilo dovoljno svesti da otkrije strah starog Nelsona od svega što je bilo ogrnuto plaštem vlasti i da se zlobno koristi njegovom nervozom.

Hemskirk bi se iskrcao na rtu i pre nego što uđe u kuću tiho bi prošao svakim delom plantaže kao da je to mesto njegovo vlasništvo. Na verandi bi uzeo najbolju stolicu i ostao na ručku ili večeri, jednostavno bi ostajao, ne trudeći se ni jednom jedinom rečju da sam sebe pozove.

Trebalo je da ga izbace zbog njegovog ponašanja prema gospođici Freji. Da je on bio nagi divljak, naoružan kopljima i otrovnim strelama, stari Nelson (ili Nilsen) bi se na njega bacio golim rukama. Ali zlatni širiti - uz to još holandski - bili su dovoljni da zaplaše starog čoveka; i tako je tom bedniku dopuštao da se prema njemu odnosi s teškim prezirom, da očima guta njegovu ćerku i da popije najbolja vina iz njegove male zalihe.

Ja sam primetio ponešto od toga i jednom prilikom pokušao sam da u vezi s tim postavim neku napomenu. Bilo je žalosno gledati zbunjenost u Nelsonovim iskrenim očima. Najpre je viknuo da je poručnik njegov dobar prijatelj, vrlo dobar čovek. Ja sam ga i dalje oštro posmatrao, tako da se na kraju pokolebao i morao da prizna kako Hemskirk, naravno, površno gledajući, nije baš ljubazan, ali da je ipak negde duboko...

- Ja ovde još nisam sreo nijednog ljubaznog Holanđanina - prekinuo sam ga. - Ljubaznost, na kraju krajeva, ne znači mnogo, ali zar vi ne vidite?

Nelson je odjednom izgledao tako uplašen onim što sam ja hteo da kažem da nisam imao srca da nastavim. Ja sam, razume se, hteo da mu kažem da taj tip gleda njegovu ćerku. To je sasvim tačan izraz.

Šta je Hemskirk očekivao ili šta je mislio da može postići, ne znam. Sve što mogu reći to je da je možda sebe smatrao neodoljivim, ili da je na Freju zbog njenog živahnog, sigurnog i nenametljivog ponašanja gledao kao na nešto što ona nije bila. Nelson je to dobro video. Samo je više voleo da to ne zna. On nije želeo da mu se to kaže.

- Ja samo želim da živim u miru i spokojstvu s holandskim vlastima
- gundao bi postićeno.

Nelson je bio neizlečiv. Meni ga je bilo žao, i mislim da je i gospođici Freji bilo žao njenog oca. Ona se zbog njega ustezala i radila je to kao i sve drugo jednostavno, neafektirano, pa čak i dobro raspoložena. To nije bio mali napor, jer je u Hemskirkovoj pažnji bilo nekog drskog prezira s kojim se bilo teško pomiriti. Takvi Holanđani su napeti u svom ponašanju prema potčinjenima, i ovaj kraljevski oficir gledao je na starog Nelsona i Freju kao na ljude koji su u svakom pogledu ispod njega.

Ne mogu reći da mi je Freje bilo žao. Ona nije bila devojka koja bi ma šta smatrala tragičnim. Čovek je mogao saosećati s njom i biti joj naklonjen u njenim nevoljama, ali je ona izgledala doraslo svakom položaju. Svojom odgovarajućom ozbiljnošću izazivala je predivljenje. Samo kada bi Džasper i Hemskirk bili zajedno u bungalovu - a to se s vremena na vreme dešavalo - ona bi ulagala napor, ali ni tada to nije svako mogao da zapazi. Jedino su moje oči mogle da otkriju senku na njenoj divnoj ličnosti. Jednom nisam mogao a da joj s razumevanjem ne kažem:

- Časna reč, vi ste divni!

Ona se na to samo ovlaš nasmešila.

- Važna stvar je sprečiti Džaspera da ne postane nerazuman - reče ona; i ja sam mogao videti istinsku zabrinutost skrivenu u mirnim dubinama njenih iskrenih očiju koje su gledale pravo u mene. - Vi ćete mi pomoći da ga zadržimo mirnog, zar ne?

- Naravno, moramo ga zadržati mirnog - izjavio sam, shvatajući vrlo dobro razlog njene zabrinutosti. - On je takav ludak kada ga izazovu!

- Tako je - potvrdila je Freja blagim glasom, jer smo mi u šali uvek govorili o Džasperu uvredljivo. - Ali ja sam ga malo pripitomila i on je sada veoma dobar dečko!

- Ipak bi on Hemskirka zgazio kao bubašvabu - dodadoh ja.

- Naravno! - promrmlja ona. - A to ne bi bilo dobro, reče brzo. Zamislite samo u kakav bi položaj došao jadni tata! Osim toga, ja želim da budem gospodarica divnog broda i da plovim ovim morima, a ne da odlazim odavde putujući sedam hiljada kilometara daleko.

- Što brže budete prešli na brod da se starate o čoveku i brodu, to će biti bolje - rekoh joj ozbiljno. - Vi ste im potrebni da ih malo sredite. Ja ne verujem da će se Džasper otrezniti pre nego što vas odvede s ovog ostrva. Vi ga ne vidite kao što ga vidim ja, kada je daleko od vas. On se nalazi u nekakvom stanju stalne uzbuđenosti što skoro da me plaši.

Na ove reči se ona ponovo nasmejala, a zatim se uozbiljila. Nije joj moglo biti neprijatno što joj se govori o njenoj moći, a ona je imala i neko osećanje odgovornosti. Odjednom je otišla od mene, jer se stepenicama na verandi peo Hemskirk u pratnji starog Nelsona. Čim mu se glava pojavila u hodniku, njegove zlobne crne oči počele su gledati na sve strane.

- Gde vam je devojka, Nelsone - upita on glasom kao da sve živo na svetu pripada njemu. A zatim se obrati meni: - Boginja je pobjegla, je li?

Nelsonov zaliv - tako smo ga obično zvali - bio je krcat utovarima tog dana. Prvi je bio moj parobrod, zatim, malo dalje, topovnjača „Neptun” i „Bonito”; brod je bio, kao obično, usidren odmah uz obalu, tako da je izgledalo da bi čovek s malo spretnosti i procene mogao da baci s verande šešir na njegovu brižljivo oribanu zadnju palubu. Metal se na njemu presijavao kao zlato, a njegova bela boja imala je sjaj svilene haljine. Njegovi koso nagnuti i firnajzom premazani jarboli i glavni krstovi podešeni pod konac, davali su mu izgled ratoborne elegancije. Brod je bio oličenje lepote. Nikakvo čudo što je Džasper, posедуjući ovakav brod i s obećanjem devojke kao što je bila Freja, živeo u stanju stalne uzbuđenosti, možda na sedmom nebu, ali ne i sasvim čvrsto u svetu kao što je naš.

Učtivo rekoh Hemskirku da Freja sigurno ima poslova koje treba da obavi, pošto su u kući tri gosta. Ja sam, naravno, znao da je Freja otišla na sastanak s Džasperom na nekoj čistini na obalama jedine reke Nelsonovog malog ostrva. Zapovednik „Neptuna”, ubacujući svoju debelu okruglastu telesinu u jednu stolicu za ljuljanje i otkopčavajući kaput, pogleda namrgođeno i sumnjičavo počeo da se

namešta kao da je kod svoje kuće. Stari Nelson sede veoma skromno preko puta gledajući zabrinuto svojim krupnim očima i hladeći se šešikom. Pokušavao sam da otpočnem razgovor kako bih skratio vreme: to nije bio lak zadatak s ćudljivim i zaljubljenim Holanđaninom, koji je neprestano bacao poglede s jednih vrata na druga i odgovarao na svačije izlaganje ruganjem ili groktanjem.

Ipak, večer je prošla u redu. Srećom, postoji jedan stepen blaženstva koji je jači od uzbuđenja. Džasper je bio neraspoložen i tiho se usredsredio na posmatranje Freje. Kada smo otišli svaki na svoj brod, ja ponudih Džasperu da sutra ujutru izvučem brod. To uradih nemarno da bih ga što pre odstranio. I tako smo u prvoj hladnoj svetlosti zore prošli pored topovnjače koja je ležala crna i mirna, bez glasa, na ušću zaliva glatkog kao staklo. Ali se sunce dvostrukog prečnika tropskom brzinom popelo na nebo iznad horizonta pre nego što smo zaobišli stenu i došli ispred rta. I tamo je, na najvećem kamenu, stajala Freja, sva u belom i s tropskim šlemom, kao ženstveni i ratnički kip ružičastog lica, što sam vrlo dobro mogao videti svojim dvogledom. Mahala je maramicom koja se jasno videla, a Džasper, trčeći uz glavni konopac belog, borbenog broda, mahao joj je šešikom. Uskoro smo se rastali, ja sam pošao prema severu, a Džasper u pravcu istoka, slab vetar duvao je u krmu i išli smo, čini mi se, prema Bandžersaminu i dvema drugim lukama.

Tada sam poslednji put video sve ove ljude zajedno: zanosno svežu i odlučnu Freju, starog Nelsona, bezazlenih krupnih očiju, i vatrenog Džaspera, dugih udova i mršavog lica, neverovatno suzdržanog u postupcima, jer je bio neizmerno srećan pod nadzorom svoje Freje. Sve troje su visoki, plave kose i plavih očiju koje su se različito prelivale. Među njima je crni, nabusiti i tamnokosi Holanđanin, niži skoro za glavu i toliko deblji od njih da je izgledalo kao stvorenje koje može da se naduva, izgledao je kao groteskni primerak čoveka s neke druge planete.

Ova suprotnost mi je odjednom pala u oči dok smo posle večere stajali na osvetljenoj verandi. Bio sam zapanjen njome celo večer i sećam se da sam imao pomešan utisak nečeg smešnog i zlokobnog u isto vreme i da se on zadržao sve do današnjeg dana.

Nedelju dana kasnije, jednog ranog jutra, dolazeći u Singapur s jednog putovanja po jugu, ja zapazih brod usidren u čitavoj njegovoj uobičajenoj skladnosti i sjaju; izgledao je kao da je bio izvađen iz staklene kutije i baš tog trenutka nežno spušten u vodu.

Brod je bio prilično daleko usidren, a ja sam uplovio i zauzeo svoje uobičajeno mesto ispred samog grada. Pre nego što smo završili s doručkom, došao je zamenik krmara s porukom da se približava brod kapetana Alena.

Njegov elegantan čamac projurio je pored nas i u dva skoka kapetan je bio na vrhu stepenica, pa me je uhvatio za ruku nervozno je stežući, dok su mu oči ispitivački sevale, jer je pretpostavljao da sam na svom putu svratio do Sedam ostrva. Ja sam izvadio iz džepa lepo savijenu belešku koju mi je on bez ikakve ceremonije istrgao iz ruku i odneo je na most da je sam pročita. Posle nekog vremena popeo sam se za njim i zatekao ga kako korača gore-dole, jer ga je njegova nervozna priroda činila nespokojnim čak i u trenucima najdubljeg razmišljanja.

Trijumfalno mi je klimnuo glavom.

- Dobro, dragi prijatelju - reče - od sada ću brojati dane.

Razumeo sam na šta misli. Znao sam da su se ova dva mlada bića već sporazumela o bekstvu i o braku bez zvaničnih priprema. Ta odluka je zaista bila logična. Stari Nelson (ili Nilsen) nikad ne bi pristao da mirno preda Freju Džasperu, koji ga može dovesti u nezgodan položaj. Gospode! Šta bi holandske vlasti rekle za ovakav brak!? To je bilo toliko smešno da o njemu ne vredi ni govoriti. Ali ništa na svetu nije tako sebično kao plašljiv čovek koji se boji za svoje „malo imanje”, kako ga je stari Nelson, oduševljeno ga braneći,

obično nazivao. Srce koje je obuzeto naročitom vrstom straha, odoleva svakom razumu, svakom osećanju i postaje smešno. Ono se pretvara u kremen.

Džasper bi, uprkos svemu tome, postavio svoj zahtev, pa onda sve rešavao na svoj način. Ali je baš Freja odlučila da se ništa ne priča, zato što će „tata poludeti od brige”. On je mogao da se razboli, a onda ona ne bi imala srca da ga ostavi. Eto zdravog ženskog shvatanja i iskrenosti ženskog mudrovanja. A gospođica Freja je umela da čita „jadnog starog tatu” onako kao što žena čita čoveka - kao otvorenu knjigu. Kada njegova ćerka jednom bude otišla, stari Nelson više neće tugovati. On će dići veliku larmu i neće prestajati da se ljuti i galami, međutim, to neće biti isto. Prave patnje zbog neodlučnosti i bola prouzrokovanog osećanjima koja se međusobno sukobljavaju bio bi pošteđen. I, pošto je bio i suviše tih da bi besneo, on će se posle jednog perioda kukanja posvetiti svom „malom imanju” i nastaviti da živi u dobrim odnosima s vlastima.

Vreme će učiniti svoje. I Freja je mislila da će moći da čeka dok bude upravljala svojim domom u divnom brodu i čovekom koji je voli. To bi bio pravi život za nju koja je navikla da hoda palubom broda. Ako je iko bio dete broda i devojka mora, onda je to bila ona. A osim toga, ona je volela Džaspera i imala poverenja u njega; samo je u njenom ponosu bilo i zabrinutosti. Veoma je lepo i romantično imati dobro naoštren i siguran mač, ali je pitanje da li je to najbolje oružje kojim se može izvršiti protivudar u borbi sa sudbinom.

Ona je bila svesna da kada su u pitanju njih dvoje, ona preteže - nema potrebe da pravite nikakvu jeftinu šalu, jer ja ne govorim o njihovim težinama. Bila je malo zabrinuta samo kada bi on bio na putu, ali imala je mene; a ja sam, pošto sam bio iskusan poverenik, često uzimao slobodu da joj šapnem: - Što pre, to bolje! - Ali Freja je posedovala naročitu vrstu upornosti i njen razlog za odlaganje bio je karakterističan za nju. - Nikako pre mog dvadeset i prvog rođendana; tako da ljudi neće moći pogrešno da razmišljaju jesam li dovoljno stara da znam šta radim.

Džasperova osećanja su bila tako potčinjena njenim da on nikada nije prigovarao njenim odlukama. Ona je, jednostavno, bila divna, ma šta uradila ili rekla, i gotovo. Mislim, čak, da je bio pomalo lukav i da mu je to u duši i laskalo ponekad. A onda, za utehu, imao je brod

koji je bio kao prožet Frejinim duhom, jer što god bi on na brodu uradio, bilo je urađeno pod vrhovnom potvrdom njegove ljubavi.

- Da, uskoro ću početi da brojim dane - ponovio je. - Još jedanaest meseci. Moraću da obavim tri putovanja u tom roku.

- Pazi samo da se ne upropastiš pokušavajući da uradiš suviše - opomenuh ga. Ali on je moju predostrožnost odbacio smehom i oholim pokretom. - Ha! Ništa, baš ništa ne može da se dogodi brodu - doviknuo mi je, kao da plamen njegovog srca može da rasvetli tamne noći mora nezabeleženih na geografskim kartama i kao da Frejina slika može da posluži kao nepogrešiv svetionik između skrivenih stena; kao da vetrovi treba da služe njegovoj budućnosti, zvezde da se, kružeći, bore za nju; i kao da magična strast njegove ljubavi ima snagu da pokrene brod - na jednoj kapi rose ili da ga protera kroz iglene uši - zato što i on ima svoj veličanstveni udeo u službi ljubavi tako punoj ljupkosti da je sve životne puteve činila sigurnim, sjajnim i lakim.

- Pretpostavljam - rekoh kada je on prestao da se smeje mojoj nevinoj primedbi - pretpostavljam da ćeš danas krenuti na put.

On je baš to i nameravao da uradi. Nije krenuo u čik zore samo zato što je očekivao da ću ja stići.

- Zamislite samo šta se dogodilo juče - produžio je Džasper. - Moj pomoćnik me je odjednom ostavio. Morao je. I pošto nije mogao niko da se nađe na brzinu, ja ću povesti Šulca. Opštepoznatog Šulca! Zašto sad ne iskočite iz kože? Kažem vam da sam otišao i posle silnih muka kasno sinoć pronašao Šulca. 'Ja sam vaš čovek, kapetane', reče mi on onim svojim divnim glasom. 'Ali mi je žao što sam go; moram vam priznati da, praktično, nemam odelo na sebi. Morao sam da prodam svoju garderobu da bih nabavio malo hrane.' Kakav glas samo ima taj čovek! Kao da pokreće kamenje! Ali, izgleda da su ljudi na to navikli. Ja ga nikada ranije nisam video, i, časna reč, odjednom sam osetio kako mi se oči pune suzama. Na sreću, bio je mrak. On je sedeo sasvim mirno pod jednim drvetom u urođeničkom dvorištu, mršav kao letva, i kada sam ga krišom pogledao, video sam da on na sebi ima samo jednu staru pamučnu potkošulju i pocepanu pidžamu. Kupio sam mu šest belih odela i dva para platnenih cipela. Ne mogu da istovarim brod ako nemam svog zamenika. Moram imati nekoga. Smesta ću otići na obalu da

potpišem njegovo zaposlenje i povešću ga sa sobom čim se ukrcam da krenem. Pa, jesam li lud, ili nisam? Jesam, naravno! Možete i preterati malo! Samo slobodno napred, ja volim da vidim kako se nervirate!

Očigledno je očekivao da ću ga izgrditi i zato mi je bilo naročito drago što sam uspeo da sačuvam mirnoću svog stava.

- Najgore što se protiv Šulca može reći - počeh ja, prekrstivši ruke, sasvim nezainteresovano - jeste njegova nezgodna navika da potkrada magacine svih brodova na kojima je ikada bio. On će to i sada da radi. To je zaista sve što kod njega nije u redu. Ja apsolutno ne verujem u priču koju kapetan Robinson priča o Šulcu kako se on na jednoj kineskoj džunki zaverio s nekim propalicama da ukrade sidro s krme na skuneru „Cigančica”. Robinsonova priča je, uopšte, previše duhovita. Ona druga priča mašiniste na brodu „Nan San” koji je Šulca našao oko ponoći u mašinskom odeljenju kako kuca po mesinganim lagerima da bi ih odneo na obalu i prodao, izgleda mi verodostojnija. Osim ove male slabosti, dozvoli da ti kažem da je Šulc bolji pomorac nego mnogi drugi koji u svom životu nikada nisu okusili ni kap alkohola i da što se tiče morala nije gori nego neki koje i ti i ja poznajemo i koji nikada nisu ukrali ni paru. Možda on neće biti poželjna ličnost na brodu, ali, kako ne možeš da biraš, on će ti, verujem, odgovarati. Važno je shvatiti njegovu psihologiju. Nemoj mu davati novac dok nisi s njim završio. Ni pare, pa makar te toliko molio. Jer je više nego sigurno da će u trenutku kada mu budeš dao novac početi da krade. Sećaj se toga!

Uživao sam u Džasperovom iznenađenju, jer on to nije verovao.

- Đavola će da krade! - uzviknu Džasper. - Zašto, zaboga? Možda vi hoćete da me zadirkujete, prijatelju?

- Ne, ne želim to. Ti moraš da razumeš Šulcovu narav. On nije ni danguba ni lenština. Možda će lutati uokolo i tražiti nekoga ko će mu platiti piće. Ali, zamisli da se on iskrca s pet ili pedeset dolara u džepu s namerom da pije. Posle treće ili četvrte čaše on će se opiti i postati plemenit. On će onda ili razbacivati svoj novac, ili će ga podeliti svima oko sebe; daće ga svakome ko bude želeo da ga uzme. A onda će se desiti da noć još traje i da on, možda, pre zore zatraži još pića za sebe i za svoje prijatelje. I tako će radosno krenuti na svoj brod. U običnim uslovima njegove noge i glava nikad nisu

teški. On dolazi na brod i jednostavno uzima prvu stvar koja mu izgleda pogodna, lampu iz kabine, kotur konopca, kutiju biskvita, bure nafte, i pretvara to u novac ne razmišljajući više o tome. Tako je i nikako drugačije. Tvoje je samo da se pobrineš da on ne počne. To je sve!

- Ne. Neka đavo nosi njegovu narav - promrmlja Džasper. - Ali čovek koji ima glas kao što je njegov, može da razgovara i s anđelima. Šta misliš, može li se on izlečiti?

- Mislim da ne može - rekoh. - Niko ga do danas još nije proganjao, ali niko više ne želi da ga zaposli. I završiće, bojim se, tako što će u nekoj rupi crknuti od gladi.

„Dobro”, razmišljao je Džasper. „Bonito” ne trguje po civilizovanim lukama. I to će mu i pomoći da se drži pravog puta.

To je bilo tačno. Brod je poslovao po necivilizovanim obalama, s nepoznatim vladarima koji žive u jedva poznatim zalivima gde sumorna ušća tajanstvenih reka otkrivaju urođenička naselja, oivičena šumama, u haosu bledezelenih stena i zasenjajućih sprudova, u usamljenim moreuzima mirne plave vode koja je sva obasjana suncem. Sam, daleko od utabanih puteva, klizio je brod „Bonito”, potpuno beo, oko tamnih, oštrih rtova koji su se, potpuno crni, pružali na mesečini, ili bi ležao mirno kao zaspala morska ptica pod senkom neke bezimene planine, očekujući signal. Mogao se, iznenada, primetiti kako u maglovite, burne dane munjevito kruži po kratkim, snažnim talasima Javanskog mora, ili se mogao videti daleko, daleko na horizontu, kao sitna zaslepljujuća mrlja, kako leti preko niskih purpurnih masa olujnih oblaka nagomilanih na horizontu. Ponekad, na retkim poštanskim linijama gde se civilizacija dodiruje s divljom tajanstvenošću, kada bi neiskusni putnici, gurajući se duž brodske ograde i pokazujući prstom s interesovanjem povikali: - Eno jahte! - holandski kapetan bi, gledajući neprijateljski, prezrivo progundao: - Jahta? Ne! To je samo Englez Džasper! Torbar!

- Dobar pomorac, kažete - uzviknu Džasper, zanoseći se i dalje beznadežnim Šulcom, koji je imao tako uzbudljiv glas.

- Prvoklasan! Pitaj koga god hoćeš. Potpuno zaslužuje da ga čovek ima, samo je nemoguć - odgovorih ja.

- Na brodu će mu se pružiti prilika da se izmeni - reče Džasper smejući se. - Neće pasti u iskušenje ni da pije ni da krade tamo gde ja ovog puta polazim.

Više nisam navaljivao da mi o toj stvari nešto određenije kaže. U stvari, kako smo bili veoma intimni, ja sam prilično poznavao opšti tok njegovih poslovanja.

Ali, kada smo u njegovom čamcu polazili na obalu, on odjednom upita: - Uzgred budi rečeno, znaš li gde je Hemskirk?

Pogledao sam ga krišom i ponovo sam se smirio. Pitanje je postavio ne kao ljubavnik, nego kao poslovan čovek. Rekao sam mu da sam čuo u Palembangu da se „Neptun” nalazi na dužnosti negde dole oko Floresa i Sumbave. Sasvim van njegovog puta. Džasper je izrazio svoje zadovoljstvo.

- Ti znaš - nastavi on - ovaj dasa, kada ide na obalu Bornea, zabavlja se time što ruši moje svetionike. Ja sam morao da podignem nekoliko svetionika da mi pomognu pri ulazu i izlazu iz reka, Početkom ove godine posmatrao ga je jedan trgovac sa Celebesa kako to radi. Hemskirk je upravljao svojom topovnjaču u punoj brzini prema dva svetionika, prvo prema jednom, onda prema dragom, razbijajući ih u komade, a zatim je spustio čamac s namerom da izvuče treći koji sam ja s mnogo muka, pre šest meseci, podigao usred mulja da označava plimu i oseku. Jesi li ikada čuo o nečemu što bi čoveka moglo više da izazove, a?

- Ja se ne bih svađao s takvim bednikom - rekoh nekako nesigurno, ali mi se ova vest nimalo nije dopala. - Nije vredno razgovora!

- Ja da se svađam? - uzviknu Džasper. - Neću da se svađam! Ne želim da povredim ni dlaku na njegovoj ružnoj glavi. Prijatelju moj dragi, kada mislim o Frejinom dvadeset prvom rođendanu, onda mi je ceo svet prijatelj, zajedno s Hemskirkom! Ali to je, ipak, prljava i pakosna zabava!

Rastali smo se na keju prilično užurbano jer je svako od nas morao da obavi hitan posao. Da sam znao da će ovaj užurbani stisak ruku uz „do viđenja, druže, neka ti je sa srećom!” biti naš poslednji rastanak, bio bih veoma potresen.

Kada se Džasper vratio u Strejts, ja sam bio odsutan, i on je ponovo otišao, pre nego što sam se ja vratio. Pokušao je da obavi tri putovanja pre Frejinog dvadeset prvog rođendana. U Nelsonovom

Zalivu mimoidoh se s njim opet za nekoliko dana. Freja i ja smo razgovarali o ovom „ludaku” i „savršenom idiotu” s velikim uživanjem i beskrajnom naklonošću. Ona je sva zračila nekim naročitim raspoloženjem, jer se tek rastala s Džasperom. Ali je ovo bio njihov poslednji rastanak.

- Ukrcajte se što pre možete, gospođice Freja! - preklinjao sam je.

Ona me je gledala pravo u oči; lice joj se malo zarumenelo i nekako je svečano blistala - bilo je oklevanja u njenom glasu.

- Odmah sutradan!

Ah da! Odmah sutradan posle njenog dvadeset i prvog rođendana. Bilo mi je veoma drago što sam video kako to duboko doživljava. Najzad, kao da joj je dodijalo to odlaganje koje je sama sebi nametnula. Mislim da je tu Džasperova poslednja poseta bila od presudne važnosti.

- U redu - rekoh ja, odobravajući. - Biće mi mnogo lakše srcu kada budem znao da ste preuzeli na sebe brigu oko tog ludaka. Nemojte gubiti ni trenutka! On će, naravno, stići na vreme, osim ako se samo nebo ne sruši!

- Da! Osim ako - ponavljala je zamišljenim šapatom, podižući oči prema večernjem nebu na kojem nije bilo ni traga od oblaka. Čutili smo neko vreme i pustili pogled da luta dole iznad vode, koja je bila kao stvorena za dugo, dugo sanjarenje u toploj tropskoj noći. Mir koji je vladao svuda oko nas izgledao je kao da nema ni granica, ni kraja.

Onda smo, na svoj uobičajeni način, počeli da pričamo o Džasperu. Složili smo se da je on suviše neobazriv u mnogim stvarima. Na sreću, brod je bio dorastao situaciji. Njemu, očigledno, ništa nije bilo suvišno. - Savršeno lep brod - govorila bi gospođica Freja. Ona i njen otac bili su proveli jedno popodne na brodu. Džasper ih je služio čajem. Tata je bio džangrizav. Zamišljao sam starog Nelsona pod snežnobelim krilima broda, kako razmišlja o svojim skromnim brigama i kako se hladi šeširom. Otac iz komedije... Da bi mi pružili nov dokaz o Džasperovoj ludosti, rekoše mi da je nesrećan što ne može da namesti kvake od čistog srebra na svim vratima kabina. - Kao da bih mu ja to dala! - objasni gospođica Freja, veselo izražavajući svoje negodovanje. Slučajno sam saznao i to da je Šulc, pomorski kleptomani, čiji je glas uzbuđivao, s odobrenjem gospođice Freje bio još na svom poslu. Džasper je izabranici svog srca poverio

svoju nameru da izmeni narav tog čoveka. Pa, naravno! Ceo svet je bio njegov prijatelj, jer su svi disali isti vazduh koji je disala i Freja.

Nekako sam u razgovoru ubacio Hemskirkovo ime i, na svoje veliko iznenađenje, uznemirio gospođicu Freju. Oči su joj izražavale nešto nalik na nesreću, dok je grizla usne kao da ne želi da prasne u smeh. Da, da! Hemskirk je bio u bungalovu u isto vreme kada i Džasper, ali je stigao dan kasnije. Otišao je istog dana kada i brod, samo nekoliko sati posle njega.

- Mora da vam je mnogo dosađivao, vama dvoma - rekoh s puno razumevanja.

Njene oči blesnuše i zaplašeno i začuđeno, a onda ona odjednom prasnu u zvonak smeh: - Ha, ha, ha!

Ja sam se srdačno pridružio njenom smehu, iako on više nije zvučao tako zanosno kao njen. Ha, ha, ha!... Zar nije smešan? Ha, ha, ha! Pred očima mi se ukazao komičan prizor starog Nelsona, ponosnih i krupnih očiju, kako na svoj način čini ustupke poručniku, i to je izazvalo ponovo napad smeha.

- On izgleda - govorio sam jedva savlađujući smeh - on izgleda... Ha, ha, ha! - među vama trima... kao neka nesrećna bubašvaba. Ha, ha, ha!

Freja se takođe zvonko nasmejala, ali je odmah otrčala u svoju sobu i zalupila vrata za sobom, ostavljajući me zabezeknutog. Odjednom prestadoh da se smejem.

- Kakva je to šala? - upita glas starog Nelsona koji je stigao do polovine stepenica.

On stiže gore, sede, i izduva se, ali mu je lice odavalo neizrecivu tupost. Nisam više mogao da se smejem. - I čemu smo se, zaboga, tako neobuzdano smejali? - zapitah samog sebe.

Ah, da! Freja je počela. Devojka je premorena, pomislih. Tome se, zaista, ne treba čuditi.

Nisam mogao da odgovorim na pitanje starog Nelsona, ali on je Džasperovom posetom bio tako pogođen da nije ni mogao ni na šta drugo da misli. Odmah me je pitao da li treba da stavi Džasperu do znanja da nije poželjan na Sedam ostrva. Rekao sam mu da to nije potrebno. Izvesne činjenice koje sam nedavno saznao davale su mi razloga da mislim kako mu Džasper ubuduće više neće mnogo smetati.

Nelson sasvim ozbiljno reče: - Hvala bogu! - što je mene ponovo nateralo na smeh, ali se on uprkos tome nije razvedrio. Izgledalo je da se Hemskirk naročito trudio da sebe predstavi odvratnim. Poručnik je starog Nelsona veoma uplašio kada je izrazio svoje zlokobno čuđenje što vlada uopšte dozvoljava jednom belom čoveku da se naseli u tom kraju. - To je protiv naše zvanične politike - napomenuo je. On je Nelsona takođe optuživao da u stvari i nije ništa bolji od nekog Engleza. Pokušavao je čak i da se s njim posvađa što ne uči holandski.

- Rekao sam mu da sam suviše star da bih sada učio - uzdahnuo je stari Nelson (ili Nilson) tužno. - A on je rekao da je već odavno trebalo da naučim holandski. Ja živim na holandskoj teritoriji. Sramota je što ne govorim holandski. Bio je prema meni tako svirep kao da sam Kinez.

Bilo je jasno da ga je Hemskirk prostački izazivao. On nije spominjao koliko je boca njegovog najboljeg crnog vina bilo prineseno na žrtvenik pomirenja. Mora da je ta žrtva bila veoma bogata. Ali, stari Nelson (ili Nilsen) bio je stvarno gostoljubiv. On nije imao ništa protiv toga; meni je bilo žao samo to što se ta njegova vrlina troši na zapovednika broda „Neptun”. Goreo sam od želje da mu kažem kako će, po svoj prilici, biti oslobođen i Hemskirkovih poseta. Nisam to uradio samo iz straha (glupog, priznajem) da se u njegovoj duši ne rodi neka sumnja. Kao da je takva stvar bila moguća kod jednog ovako bezazlenog oca!

Sasvim neobično, ali poslednje reči u vezi s Hemskirkom izgovorila je Freja, i to baš u ovom smislu. Stari Nelson je u razgovorima za ručkom stalno pominjao tog zapovednika. A najzad je promrmljala: - Do đavola s tim poručnikom! - što se samo napola čulo. Video sam da je i devojka postajala sve više nervozna.

- I nije mu uopšte bilo dobro, je li, Freja? - nastavio je stari Nelson, jadikujući. - Možda je zbog toga bio tako ljut kad je tako iznenada otišao od nas. I jetra mora da mu je u lošem stanju!

- Oh, on će se već oporaviti od toga - reče Freja nestrpljivo. - I prestani već jednom da se sekiraš zbog njega, tata! Vrlo je verovatno da ga dugo nećeš videti!

Pogled koji mi je uputila u zamenu za moj neupadljivi osmeh nije izražavao radost. Oči kao da su joj bile šuplje, a lice joj je za nekoliko

sati sasvim uvelo. Suviše smo se smejali. Da li je bila iscrpljena? Iscrpljena zbog bliskosti odlučujućeg trenutka. Posle svega toga, iskrena, odvažna i samopouzdana kao što je bila, morala je osećati strast i grižu savesti zbog svoje odluke. Sama snaga ljubavi koja ju je dotle vodila, morala je od nje zahtevati veliki napor volje, a u njemu je moralo biti i malo kajanja. Jer ona je bila poštene prirode - a tamo, preko puta, za stolom, sedeo je jadni stari Nelson (ili Nilsen) zureći u nju krupnim začuđenim očima, tako uzbudljivo komičan u svom besu da bi mogao dirnuti i najveselije srce.

Nelson se rano povukao u svoju sobu da bi se smirio pregledajući svoje knjige. Nas dvoje ostadosmo još malo na verandi, ali smo razmenjivali samo površne misli o beznačajnim stvarima, kao da nas je poduži razgovor o jedinom značajnom predmetu koji se vodio celog dana zamorio. A ipak je bilo nečega što je ona mogla da kaže svom prijatelju. Međutim, ona to nije uradila! Rastali smo se tiho. Ona možda nije imala poverenja u ono malo mog muškog zdravog razuma... O, Freja!

Silazeći niza strmu stranu na ploveće pristanište, nađoh se u senkama kamenja ili žbunova licem u lice s jednom zamotanom ženskom osobom čija me je pojava u prvom trenutku zbunila. Ona se pojavila preda mnom odjednom, iza jedne stene. U jednom trenutku mi pade na pamet da to ne može biti niko drugi nego Frejina sluškinja meleskinja, Portugalka iz Malake. Primetih kako trenutno blesnuše njeno maslinasto lice i sjajni beli zubi. Nekoliko puta imao sam priliku da je gledam iz daljine dok je sedela u senci neke voćke, češljajući i pletući svoje kao gavran crne kovrdže. Činilo se da joj je to glavno zanimanje kada je bila besposlena. Često smo jedno drugom klimali glavom i smešili se - ponekad bi razmenili i poneku reč. Ona je bila lepo stvorenje. Jednom sam je posmatrao kako s odobravanjem pravi smešne i rečite grimase iza Hemskirkovih leđa. Od Džaspera sam saznao da zna tajnu njegove i Frejine ljubavi. Trebalo je da prati svoju gazdaricu na njenom neobičnom putu u brak, čak i „posle” sreće. „Zašto li luta noću blizu zaliva - osim ako nema neku svoju sopstvenu ljubavnu avanturu?” pitao sam se. Ali na Sedam ostrva, koliko sam ja znao, nije bilo nikoga ko bi za to bio pogodan. U trenutku mi je postalo jasno da je ležala i očekivala baš mene.

Oklevala je, zamotana od glave do pete, sanjarski i stidljivo. Učinih još jedan korak, a neka niko ne pita kako sam se osećao.

- Šta je? - upitah vrlo tiho.

- Niko ne zna da sam ovde - prošaputa ona.

- I niko ne može da nas vidi - odgovorih joj šapatom.

Do mene je doprlo mrmljanje: - Tako sam se uplašila! - Ali baš tada, na nekih četrdeset stopa iznad nas, sa i dalje osvetljene verande, neočekivano i zbunjujuće, jasno i zapovednički odjeknu Frejin glas:

- Antonija!

Devojka je oklevajući i prigušeno uzviknuvši nestala s puta. Jedan žbun pored mene je zašuštao, a zatim je nastala tišina. Čekao sam čudeći se. Svetlost na verandi se ugasila. Čekao sam još malo, a zatim nastavio put niz stazu ka čamcu, čudeći se više nego ikad.

Sećam se veoma dobro svega što se dogodilo za vreme te posete, jer sam tada poslednji put video Nelsonov bungalov. Kada sam stigao u Strejts, zatekao sam telegrafske poruke koje su me primorale da smesta napustim svoje poslove i da se odmah vratim kući. Očajno sam se borio da uhvatim poštanski brod koji je sutradan trebalo da krene, ali sam našao vremena da napišem dva kratka pisma, jedno Freji a drugo Džasperu. Kasnije sam pisao opširno, i to samo Alenu. Nisam dobio odgovor. Potražih zatim njegovog brata, ili bolje rečeno polubrata, advokata u gradu, jednog bledog, tihog, malog čoveka koji me je zamišljeno posmatrao preko svojih naočara.

Džasper je bio jedino dete svog oca iz njegovog drugog braka, zato nikada nije mogao biti u milosti kod već odraslih članova prve porodice.

- Čitavu večnost niste čuli - ponovih ja skrivajući dosadu. - Smem li da vas pitam šta znači to 'čitavu večnost'?

- Znači da mi nije stalo do toga da ikada čujem nešto o njemu - odgovori mi ovaj čovečuljak, koji je predstavljao zakon, postavši odjednom mrzovoljan.

Ne prebacujem Džasperu što neće da troši svoje vreme dopisujući se s jednim tako odvratnim rođakom. Ali zašto nije pisao meni - pravom prijatelju, prijatelju, koji je, najzad, to u tolikoj meri da će uvek naći opravdanja za njegovu zaboravnost koja je sasvim prirodna pri takvom jednom stanju uzvišene sreće? Čekao sam strpljivo, ali ništa nije stizalo. A Istok se gubio iz mog života ne

ostavljajući nikakav trag, kao kamen koji nestaje u bunaru ogromne dubine.

IV

Pretpostavljam da su plemenite pobude dovoljno opravdanje za sve. Ima li nečega što bi bilo lepše od odluke jedne devojke da se „jadni tata” poštedi sekiracije i od njene brige da svog izabranika na svaki način spreči da učini nešto nepromišljeno, nešto što bi moglo da dovede u opasnost ceo plan njihove sreće?

Ništa nije moglo biti nežnije i razumnije. Treba se setiti samouverenosti te devojke i opšte sklonosti žena - mislim na pametne žene - da takve stvari ne objavljuju na sav glas.

Kao što smo rekli, Hemskirk se pojavio u Nelsonovom Zalivu nešto malo posle Džasperovog dolaska. Pogled na brod koji je bio usidren tačno ispod bungalova veoma ga je vređao. On nije odjurio na obalu pre nego što je njegovo sidro dodirnulo dno, kao što je to Džasper obično radio. Naprotiv, on je lutao palubom mumlajući sam sa sobom; a kada je naredio ljudima da uđu u čamac, učinio je to ljutitim glasom. Freja, koja je Džaspera nadahnjivala nekim srećnim zanosom, bila je za Hemskirka uzrok tajne patnje i časova očajnog razmišljanja.

Kada je prolazio pored broda, pozdravio se osorno i upitao da li je gospodar na brodu. Šulc, elegantan i prijatan, u besprekornom belom odelu, naslonio se na ogradu fare, nalazeći da je pitanje prilično zabavno, i odgovorio je najljupkijim prelivom svog divnog glasa: - Kapetan Alen je gore u kući, gospodine! - Ali se izraz njegovog lica odjednom izmenio kada je čuo divlje gundanje kojim je ovaj primio to obaveštenje: - Šta se, do đavola, keziš?

Šulc je posmatrao Hemskirka kako se iskrcava i kako, umesto da ode u kuću, odlazi drugom stazom na imanje.

Mučen čežnjom, Holanđanin je našao starog Nelsona (ili Nilsena) kod njegovih sušara kako pažljivo nadgleda radove oko žetve duvana, koji je, iako ga ne beše mnogo, bio odličnog kvaliteta, i kako se pritom u potpunosti predaje tom uživanju. Ali je Hemskirk vrlo brzo prekratio ovu jednostavnu sreću. On sede pored starog čoveka i biranim rečima za koje je znao da će postići svoju svrhu, dovede ga ubrzo do nervoze koju se ovaj trudio da prikrije, ali koja ga je naterala da se oznoji. To je bio strašan razgovor o „vlastima” i stari Nelson je pokušavao da se brani. Ako on i ima posla s trgovcima Englezima, to je zato što nekako mora da raspolaže svojim proizvodima. Bio je snishodljiv jer je znao da takav mora da bude, ali je baš to, izgleda, izazivalo Hemskirka, koji je uspeo u onome što je hteo.

- A najgori od svih njih je Alen - gundao je Hemskirk, vaš dobar prijatelj, je li? Vi ste puštali mnoge od tih Engleza u ovaj kraj. Nikad nije trebalo da vam se dozvoli da se ovde naselite. Nikad! Šta sada radi on ovde?

Veoma uzbuđen, stari Nelson (ili Nilsen) odgovorio je da Džasper Alen nije nikako neki njegov dobar prijatelj. Uopšte mu nije prijatelj - uopšte nije. On je samo kupio tri tone pirinča od njega da bi ishranio svoje radnike. Kakav je to dokaz prijateljstva? Hemskirk najzad izgovori misao koja mu je razdirala srce.

- Da! Tri tone pirinča i tri dana flerta s vašom devojkom! Ja s vama razgovaram kao prijatelj, Nilsene! To nije dobro. Vi ovde živite samo uz prećutno odobrenje!

Stari Nelson se najpre iznenadio, a onda se brzo povratio. Ne valja. Naravno, neće biti dobro! To je najgori čovek na svetu! Ali njegova devojka ne mari za tog mladića i ona je i suviše pametna da bi se bilo u koga zaljubila. Bio je veoma ozbiljan dok se trudio da Hemskirku nametne svoje osećanje apsolutne sigurnosti. A poručnik je, bacajući sumnjičave poglede na sve strane, ipak bio voljan da mu veruje.

- Mnogo vi znate o tome - progundao je najzad.

- Sigurno znam - navaljivao je stari Nelson padajući sve više u očajanje, jer je želeo da se i sam odupre sumnjama koje su mu se u duši budile. - Moja ćerka! U mojoj kući, a da ja ne znam! Hajde, hajde! To bi zaista bila dobra šala, poručniče!

- Izgleda da su oni veoma prisni - reče Hemskirk neraspoloženo. - Pretpostavljam da su i sada zajedno - dodade, osećajući bol koji je podrugljiv smeh, kojim je to hteo da proprati, pretvorio u neobičnu grimasu.

Zbunjeni Nelson odmahnu glavom. Njega je ovo tvrđenje pogađalo u samo srce, a besmislenost ovog tvrđenja počinjala je da ga muči.

- Ih, ih! Reći ću vam nešto, poručniče. Idite u kuću i popijte malo rakije pre ručka. Potražite Freju! Moram da se postaram da se ovaj duvan skloni pre nego što padne noć, ali ću odmah i ja doći.

Hemskirk nije imao ništa protiv ovog predloga. On je odgovarao njegovoj skrivenoj želji, koja, naravno, nije bila u vezi s pićem. Stari Nelson, kome je on okrenuo svoja široka leđa, preporučio mu još da se udobno smesti i upozori ga da se na verandi nalazi kutija sa cigaretama.

Stari Nelson je mislio na zapadnu verandu, onu koja je u kući služila kao soba za boravak i koja je imala zavese od španske trske vrlo finog kvaliteta. Istočna veranda gde je on provodio vreme, potpuno usamljen, nadimajući obraze i uz druge znake zbunjenog razmišljanja, bila je opremljena jakim zavesama od platna. Severna veranda, u stvari, uopšte nije ni bila veranda. To je bio više jedan dugačak balkon. On nije imao veze s ostalim dvema verandama i moglo mu se prići samo idući iz same kuće, zato je ta veranda bila pusta, što ju je načinilo pogodnom za devojačka razmišljanja bez reči, ili za razgovore, očigledno besmislene, ali koji, vođeni između mladog čoveka i devojke, dobijaju svoj smisao zbog šarenila fantastičnih značenja.

Ova severna veranda bila je sva obrasla puzavicama. Freja, ispred čije se sobe ona nalazila, opremila ju je kao neku vrstu svog budoara, s nekoliko pletenih stolica od trske i jednom isto takvom sofom. Na ovoj sofi sedeli su ona i Džasper toliko blizu jedno drugom koliko je to moguće u ovom nesavršenom svetu, gde nijedno telo ne može biti odjednom na dva mesta, niti opet dva tela na jednom mestu u isto vreme. Sedeli su zajedno celo popodne i ne mogu da kažem da je njihov razgovor bio besmislen. Freja bi, naravno, razgovarala s njim trezveno, jer ga je volela razboritom zabrinutošću da se on, u svom zanosu, ne bi nervirao zbog svake sitnice. Nervozan i brz kada je bio daleko od nje, izgledao je uvek poraženo

time što je vidi, kao da je savladan velikim čudom što je tako opipljivo voljen. Kao dete jednog starca, koje je rano izgubilo majku, bačen je na more dok je još bio veoma mlad i nije imao mnogo iskustva u nežnosti bilo koje vrste.

Na ovoj izdvojenoj lišćem obrasloj verandi, u ovo kasno popodne, on se sagnuo i, držeći Freju za ruke, ljubio ih je naizmenično, dok se ona smešila posmatrajući njegovu glavu očima punim saosećanja i odobravanja. U tom trenutku prilazio je Hemskirk kući sa severne strane.

Sa te strane stražu je čuvala Antonija. Ali, nije bila dobar stražar. Sunce je zalazilo; ona je znala da njena mlada gospodarica i kapetan „Bonita” treba da se sastanu. Šetala je tamnim gajem, sa cvetom u kosi, tiho pevušeći sama za sebe, kad odjednom, na rastojanju od jedne stope, iza jednog drveta pojavi se poručnik. Skočila je u stranu kao preplašeno lane, ali se Hemskirk, shvativši zbog čega je ona tu, ustremi na nju i uhvativši je za ruku, udari je svojom debelom rukom preko usta.

- Ako samo pokušaš da pisneš, zavrnuću ti šiju!

Ovakve divlje reči mnogo uplašiše devojku. Hemskirk je na verandi sasvim jasno video Frejinu zlatnu glavu uz jednu drugu koja je bila sasvim blizu njene. Povukao je devojku koja se nije opirala jednim zaobilaznim putem u žbunje, i tu ju je pustio grubo je gurnuvši u pravcu gusto zbijenih bambusovih koliba, napravljenih za poslugu.

Devojka je u svemu ličila na verne sobare iz italijanske komedije, ali je u strahu bez glasa pobegla od tog mlitavog čoveka, crnih očiju; njegove ruke su tako svirepo stezale njenu. Drhteći celim telom na izvesnom rastojanju od njega, krajnje preplašena ali i spremna da se nasmeje, ona ga je videla kako ulazi u kuću na zadnja vrata.

Unutrašnjost bungalova bila je podeljena s dva prolaza koji su se na sredini ukrštali. Na tom mestu Hemskirk je okrećući u prolazu glavu ulevo došao do takvog dokaza o „ljubavnom zanosu”, koji se nije slagao s uveravanjima starog Nelsona, da se poveo i krv mu je jurnula u glavu. Dva bela lica, sasvim razgovetna na svetlosti, bila su u položaju koji nije davao mesta nikakvoj sumnji. Frejine ruke bile su obavljene oko Džasperovog vrata. Njihova lica nadnela su se jedno nad drugo, i Hemskirk je stegnutog grla produžio dalje, dok se na zapadnoj verandi nije kao slep spotakao o jednu stolicu, a zatim se

kao da su mu se noge oduzele skljojao na drugu. Suviše se dugo zanosio navikom da u mislima prisvaja Freju sebi. „Tako li ti zabavljaš svoje posetioce...!“ mislio je toliko uvređen da nije mogao pronaći ime koje bi bilo dovoljno ponižavajuće.

Freja se malo trгла i zabacila glavu unazad.

- Neko je ušao - šapnula je. Džasper, koji ju je držao na grudima i posmatrao njeno lice, reče nesigurnim glasom:

- Tvoj otac.

Freja pokuša da se oslobodi zagrljaja, ali nije imala srca da odgurne Džaspera.

- Mislim da je to Hemskirk - odgovorila mu je tiho.

Džaspera, koji se u mirnom zanosu utapao u njen pogled, to ime izazva na neodređen smeh.

- Taj magarac uvek obara moje svetionike na izlazu iz reke - promrmlja. Hemskirkovom postojanju on nije pridavao nikakav drugi značaj. Ali se Freja pitala da li ih je poručnik video.

- Dopusti mi da odem, dragi - rekla je odlučnim šapatom. Džasper je poslušao i, koraknuvši unazad, nastavi da gleda njeno lice pod drugim uglom. - Moram da idem i vidim - reče ona sama sebi zabrinuto.

Reče mu u brzini da sačeka trenutak posle njenog odlaska i da zatim neopaženo pređe na zadnju verandu da na mira popuši cigaretu pre nego što se Hemskirk pojavi.

- Nemoj da zakasniš večeras - bila je njena poslednja poruka pre nego što ga je ostavila.

Freja je zatim svojim lakim i brzim korakom otišla na zapadnu verandu. Prolazeći pored ulaza, uspela je da na kraju hodnika ispravi nabore podignutih zavesa kako bi sakrila Džasperovo povlačenje iz sobice. Čim se pojavila, Hemskirk skoči kao da će poleteti prema njoj. Ona stade, a on se preterano duboko pokloni pred njom.

To razdraži Freju.

- Oh, to ste vi, gospodine Hemskirk! Dobro došli! Govorila je običnim glasom. U mraku duboke verande on nije mogao jasno da vidi njeno lice. Nije se usuđivao da govori, jer ga je mučio bes zbog svega što je video. A kada je ona vedro dodala: - Tata će uskoro doći - on ju je u sebi nazvao pogrđnim imenima, pre nego što je stegnutih usana progovorio.

- Ja sam već video vašeg oca. Razgovarali smo u sušari. Pričao mi je veoma zanimljive stvari. Ali, veoma.

Freja sede. Mislila je: „On nas je sigurno, video.” Ali se nije stidela. Ono čega se ona plašila, bila je neka glupa ili nezgodna komplikacija. Ali ona nije mogla da shvati do koje je mere Hemskirk njenu ličnost u svojoj mašti prisvojio sebi. Pokušavala je da povede razgovor.

- Vi dolazite iz Palembanga, čini mi se?

- Ma šta? Da, da. Dolazim iz Palembanga. Ha, ha, ha! Znate li šta mi je vaš otac rekao? Rekao je da se plaši kako vam je veoma dosadno ovde.

- I pretpostavljam da ćete poći na krstarenje u Moluke - nastavi Freja, koja je želela, ako je to moguće, da Džasperu pribavi neku korisnu informaciju. Istovremeno, ona je uvek volela da zna kako su ova dva čoveka kada nisu pred njenim očima udaljeni jedan od drugog stotine kilometara.

Hemskirk je besno progundao:

- Da! Moluki - i zurio je u pravcu njenog lica skrivenog senkom. - Vaš otac misli da je ovde za vas suviše mirno. A ja ću vam nešto reći, gospođice Freja! Nema mesta na svetu koje je tako mirno da jedna žena ne bi u njemu mogla naći prilike da nekog pravi budalom.

Freja je razmišljala: „Ne smem dozvoliti da me izazove.” Tada dečak koji je bio Nelsonov glavni momak unese lampu. Freja mu se odmah obrati dajući mu opširna uputstva gde da postavi lampu, reče mu da donese posluženje i da pošalje Antoniju u kuću.

- Moraću na neko vreme da vas ostavim samog, gospodine Hemskirk - reče Freja.

I ode u svoju sobu da se presvuče. Uradila je to brzo, jer je želela da bude na verandi pre nego što se njen otac i poručnik ponovo sastanu. Mislila je da će te večeri upravljati razgovorom između njih dvojice. Ali joj Antonija, još zaplašena i užasnuta, pokaza ogrebotinu na svojoj ruci, što u Freji izazva gađenje.

- Skočio je na mene kao tigar iz žbunja - reče devojka, smejući se nervozno i uplašениh očiju.

- Divljak? - pomisli Freja. - On je, dakle, hteo da nas špijunira! - Bila je besna, ali pomisao na debelog Holanđanina u belim pantalonama koje su bile široke u kukovima i tesne oko članaka, s naramenicama

i crnom okruglom glavom, kako zuri u nju pri svetlosti lampe, bila je tako odvratno komična da nije mogla a da smejući se ne napravi grimasu. A zatim se zabrinula. Glupost trojice ljudi stvarala joj je probleme: Džasperova plašljivost, strahovanje njenog oca i Hemskirkova zaluđenost. Osećala je veliku nežnost prema prvoj dvojici i odlučila da pokaže svu svoju žensku umešnost. Sve će to proći - govorila je sama sebi - svemu će uskoro doći kraj.

Međutim Hemskirk je na verandi, ljuljajući se na stolici, opruženih nogu, dok mu je bela kapa bila na stomaku, tonuo u bes kakav može da oseti samo jedan svirep čovek, a koji je devojci kao što je bila Freja bio potpuno neshvatljiv. Brada mu je počivala na grudima, a oči su mu ukočeno gledale u vrhove cipela. Freja ga je posmatrala iza zavesa. Bio je smešan. Ali ova apsolutna tišina ostavljala je snažan utisak. Freja se krišom povukla hodnikom prema istočnoj verandi, gde je Džasper mirno sedeo u pomračini i kao neko dobro dete radio ono što mu je bilo rečeno.

- Pst - šapnula je Freja. Džasper se za tren oka stvorio kraj nje.

- Dobro. Šta je? - mrmljao je on.

- To je jedna buba - prošaputala je Freja neprijatno. Pod utiskom Hemskirkove zlokobne nepokretnosti ona je bila spremna da kaže Džasperu kako ih je on video. Ali nije bila sigurna da će Hemskirk to ispričati njenom ocu - bar ne te večeri. Brzo je zaključila da će biti najbolje ako Džaspera što je moguće pre skloni s puta.

- Šta radi? - upita Džasper mirnim i tihim glasom.

- Ah, ništa! Ništa! Sedi i izgleda loše raspoložen. Ali ti znaš kako on tatu uvek sekira.

- Tvoj otac je sasvim nerazuman - reče Džasper prekorno.

- Ne znam - odgovori Freja nesigurnim glasom. Nešto od Nelsonovog strahovanja pred vlašću prešlo je i na devojku od kako je iz dana u dan morala da živi s njim. - Ne znam. Tata se boji da pod svoje stare dane, kako on kaže, ne padne na prosjački štap. Eto, dragi, bilo bi najbolje da nestaneš; to je prvo što treba da uradiš sutra ujutru.

Džasper se nadao da će s Frejom provesti još jedno popodne ispunjeno mirnom srećom s devojkom kraj sebe i očiju uprtih u brod koji predskazuje srećnu budućnost. Njegovo ćutanje jasno je pokazivalo koliko je neraspoložen i Freja je to vrlo dobro razumela.

Ona je i sama bila neraspoložena. Ali ona je morala da bude razumna!

- Nećemo imati ni trenutak mira dok ova buba bude milila oko kuće - uveravala ga je, tihim, užurbanim glasom. - I onda, šta vredi da ostaneš? A on neće dok god je brod ovde. Ti znaš da neće.

- Trebalo bi ga prijaviti zbog nerada - mrmljao je Džasper kiselo se smešeći.

- Gledaj da kreneš u zoru - preporuči mu Freja šapatom.

Zadržavao ju je kao što to obično rade ljubavnici. Ona ga je ozbiljno prekoravala, ali se nije odupirala, jer joj je bilo teško da ga odgurne. Dok ju je grlio, on joj je šaptao u uvo.

- Naš sledeći susret, kada te opet budem ovako držao, biće na brodu. Ti i ja na brodu, kroz ceo svet, za čitav život. - A zatim je planuo: - Ne znam da li ću moći to da sačekam! Čini mi se kao da još sada treba da te povedem, sad odmah. Mogao bih trčati noseći te na rukama, niz stazu, bez spoticanja, lebdeći nad zemljom...

Ona je ćutala. Slušala je njegov strastan glas. Govorila je sebi kako bi trebalo da šapne jedno jedva čujno „da”, kako bi trebalo samo da dahne svoj pristanak, i on bi to uradio. On je bio sposoban da to uradi - da lebdi iznad zemlje. Sklopila je oči i smešila se u mraku, predajući se na trenutak slatkom zanosu, i njegovim rukama koje su je stezale. Ali pre nego što se predala iskušenju da pojača taj zagrljaj, ona se otrgla iz njega, uzmakla korak i već potpuno ovladala sobom.

Sada je to opet bila ona čvrsta Freja. Duboki uzdah koji je do nje dopro s mesta na kome se ocrtavao beli lik nepomičnog Džaspera duboko je dirnu.

- Ti si jedna luda - reče Freja drhtavim glasom. A zatim, izmenjenim glasom reče: - Mene niko ne bi mogao odneti! Čak ni ti! Ja nisam devojka koju bi neko mogao da odnese. Džasper kao da malo ustuknu pred snagom ovih reči i njoj bi žao. - Zar ti nije dosta što znaš da si me ti odneo? - dodade nežnim glasom.

On promrlja neku nežnu reč, a ona nastavi:

- Obećala sam ti - rekla sam da ću doći, i doći ću po svojoj slobodnoj volji. Ti ćeš me čekati na brodu. Ja ću doći na brod, sama, doći ću na tvoju palubu i reći ću ti: 'Evo me, dragi!' A onda, onda ćeš

me odvesti! Ti ćeš biti čovek koji će me odvesti, brod, tvoj brod, naš brod će to učiniti... Ja volim lepotu!

Čula je neki neodređeni glas, nešto kao uzdah koji se oteo iz grudi ispunjenih bolom i radošću, i nečujno otišla. Bio je to i onaj drugi čovek, na drugoj verandi, onaj crni, goropadni Holanđanin koji je mogao da izazove razdor između Džaspera i njenog oca, da dovede do svađe, raznih reči, a možda i do fizičkih sukoba. Kakav strašan položaj! Ali, čak i da ne dođe do ove krajnosti, ona se grozila pri pomisli da skoro tri meseca treba da živi s jednim nesrećnim, gonjenim, mrgodnim, ludim i čudnim čovekom. A kada dođe onaj dan, onaj dan i čas, šta da radi ako njen otac pokuša da je silom zadrži? - a to je lako bilo moguće. Da li bi stvarno mogla da se bori s njim prsa u prsa? Međutim, ona se više plašila kukanja i preklinjanja. Da li će moći da im se odupre? Kakav će odvratn, svirep i smešan položaj to biti!

„Ali, do toga neće doći. On ništa neće reći”, mislila je dok je brzo izlazila na zapadnu verandu i videvši da se Hemskirk ne pomera, ona sede na stolicu blizu njega i zadrža svoj pogled na njemu. Uvređeni poručnik ne promeni svoj položaj: samo mu je kapa bila pala sa stomaka i nalazila se na podu. Njegove crne guste obrve bile su namrštene, dok ju je posmatrao ispod oka. A njegov pogled, zajedno s kukastim nosom, s čitavom glomaznom i izduženom figurom, doveo je Freju u takvo raspoloženje da nije mogla a da se ne nasmeje. Ona je radila sve da tom smehu da pomirljiv karakter, jer nije želela da Hemskirka bez potrebe izaziva.

Kada vide taj smeh, poručnik se smiri. Njemu nikako nije išlo u glavu da bi ovoj devojci bez nekog naročitog položaja - ćerci starog Nilsena, njegov spoljni izgled pomorskog oficira u uniformi mogao biti smešan. Sećanje na to da su njene ruke grlile Džaspera još ga je uzbuđivalo i nerviralo. „Nevaljalice jedna!”, mislio je. „Smeješ se, je li? Eto, kako se ti zabavljaš! Lepo, praviš od svog oca budalu, je li? Razumeš se u takvu vrstu zabave - je li? Dobro, videćemo...” Nije promenio svoj položaj, ali se i na njegovim napućenim usnama pojavio nabusit i zloslutan osmeh, dok mu se pogled ponovo vratio na cipele.

Freji uzavre krv od gađenja. Sedela je tako sva blistavoplava pod svetlošću lampe, a njene snažne i lepo oblikovane ruke ležale su joj

u krilu jedna preko drage... „Odvratno stvorenje”, mislila je. Lice joj se odjednom obli crvenilom besa. - Uplašili ste mi devojkicu tako da je bila izvan sebe - reče glasno. - Šta ste to rekli?

On se tako zaneo razmišljajući o njoj da se na zvuk njenog glasa, koji je neočekivano izgovorio one reči, snažno trgao. Naglo je podigao glavu i pogledao tako začuđeno da je Freja nestrpljivo nastavila:

- Mislim na Antoniju. Napravili ste joj modricu na ruci. Zašto ste to uradili?

- Hoćete li da se svađate sa mnom? - upita Hemskirk promuklim glasom i nekako iznenađeno. Treptao je očima kao sova. Bio je smešan. Freja je, kao sve žene, imala oštro oko za ono što je na spoljašnjem izgledu čoveka smešno.

- Ne, ne! Mislim da neću. - Nije više mogla da odoli. Zasmejala se grohotom, jasnim nervoznim smehom, kome se odjednom pridružio i Hemskirk gromkim „ha, ha, ha”.

U hodniku se odjednom začuše glasovi i koraci, i pojavi se Džasper sa starim Nelsonom. Ovaj je s odobravanjem gledao svoju kćer, jer je voleo da poručnik bude dobro raspoložen. I on se saosećajno pridružio smehu. - A sada, poručniče, malo ćemo da večeramo! - reče, trljajući raspoloženo ruke. Džasper ode pravo do ograde. Nebo se osulo zvezdama i u tamnoj noći mekoj kao somot, a zaliv ispod kuće bio je obavijen gustim mrakom, kroz koji su svetla na brodu i topovnjači sijala crveno, kao iskre. - Kada sledeći put svetlost bude sijala tamo dole, ja ću očekivati na palubi da ona dođe i da mi kaže: „Evo me!” Tako je razmišljao Džasper i srce mu se širilo u grudima, od sreće koja je mamila krik iz njegovih grudi. Nije bilo vetra. Nijedan list nije šuštao pod njim, čak je i more bilo samo mirna senka. Daleko gore, na nebu bez oblaka, bela munja, munja žege tropskih predela, igrala je podrhtavajući među niskim zvezdama, kratkim, slabim, tajanstveno čestim bleskom, kao kakvi neshvatljivi signali s neke udaljene planete.

Večera je brzo protekla. Freja je sedela preko puta svog oca, mirna, ali bleđa. Hemskirk se trudio da razgovara samo sa starim Nelsonom. Džasperovo ponašanje bilo je besprekorno. Gospodario je svojim pogledima, uživajući zbog Frejine blizine, kao što se ljudi

sunčaju na suncu ne gledajući u nebo. A odmah posle večere, sećajući se uputstava, reče kako je vreme da ode na svoj brod.

Hemskirk nije podigao oči. Udobno smešten u stolici za ljuljanje, polako je pušio cigaretu i činilo se da mrzovoljno razmišlja o nekoj groznoj gužvi. Tako se bar Freji činilo. Stari Nelson odjednom reče: - Prošetaću do dole s vama. Otpočeo je profesionalni razgovor o opasnostima novogvinejske obale i želeo je da Džasperu saopšti neko svoje lično iskustvo koje je stekao tamo dole. Džasper je tako lepo slušao! Freja se spremala da ih isprati, ali se njen otac namrštio, odmahnuo glavom i značajno pokazao prema nepokretnom Hemskirku, koji je poluzatvorenih očiju i isturenih usana ispuštao dim. Poručnika ne smeju da ostave samog. Možda bi se uvredio.

Freja se pokorila ovim znacima. - Možda je bolje za mene ako ostanem - pomislila je. Žene obično nisu sklone da dva puta razmišljaju o svojim postupcima, a još manje da ih osude. Zapanjujuća muška glupost obično je odgovorna za njihove postupke. Ali, posmatrajući Hemskirka, Freja oseti kajanje, pa čak i grižu savesti. Dok se odmaralo, njegovo krupno telo ostavljalo je utisak da je pretovareno, a Hemskirk je, u stvari, vrlo malo pojeo. Ali je dosta popio. Mesnati delovi njegovih odvratnih velikih ušiju duboko savijenih ivica bili su crveni i goreli su blizu pljosnatih, bledih obraza. Dugo nije podizao svoje teške tamne kapke. Bilo je ponižavajuće izložiti se na milost i nemilost jednog ovakvog stvorenja, i Freja, koja je uvek bila iskrena prema samoj sebi, mislila je sa žaljenjem: „Da sam samo bila iskrena prema tati od samog početka! Ali na kakav bi me onda nemoguć život osudio! Da, ljudi su znali biti glupi na mnogo načina: ljubazni kao Džasper, nestvarni kao njen otac, odvratni kao ova groteskno ispružena kreatura u stolici. Da li je uopšte moguće razgovarati s njim? A možda nije ni potrebno? „Oh, ja ne mogu da razgovaram s njim”, mislila je. A kad je Hemskirk, i dalje ne gledajući je, počeo odlučno da gnječi svoju dopola popušenu cigaretu o poslužavnik za kafu, ona se uznemirila, tiho otišla prema klaviru, brzo ga otvorila i udarila u dirke pre nego što je sela.

Za tren oka su veranda i drveni bungalov na stubovima i bez tepiha bili ispunjeni burnim, zbrkanim zvucima. Ali ona je kroz sve to čula i osećala teške, nesigurne korake poručnika koji je išao gore-dole iza

njenih leda. On nije bio sasvim pijan, ali bio je dovoljno popio da poveruje kako je ono što mu je sugerisala njegova uzbuđena mašta sasvim izvodljivo, pa čak i pametno: veličanstveno, bez daljeg razmišljanja, pametno. Pošto je osetila da se zaustavio baš iza nje, Freja nastavi da svira ne okrećući glavu. Svirala je s oduševljenjem, sjajno, jedan muzički komad, ali kada njegov glas dopre do nje, ona se sva ohladi. To je bio glas, ne reči. Drska familijarnost njegovog glasa zaprepastila ju je u toj meri da najpre nije mogla da shvati šta on to priča. Njegov način izražavanja je isto tako bio nerazgovetan.

- Sumnjao sam... naravno, sumnjao sam pomalo kada su u pitanju ti vaši sitni postupci. Ja nisam dete. Ali od sumnje do viđenja, viđenja, razumete li, postoji velika razlika. Tako što... Hajde! Čovek nije od kamena. A kada jedna devojka muči čoveka onako kao što vi mučite mene, gospođice Freja, u snu i kada sam budan, onda, naravno... Ali ja sam svetski čovek. Mora da vam je dosadno ovde... Čujete li, hoćete li prestati s tim prokletim sviranjem?

Ova poslednja rečenica je stvarno bila jedina koju je ona shvatila. Odmahnula je glavom i u očajanju pritisla pedalu, ali nije mogla postići da klavir nadjača njegov povišeni glas.

- Samo, ja sam iznenađen što vi treba... Jedan engleski kapetan, trgovac, običan čovek. Jedna mala, drska propalica, napast za ova ostrva. Ja bih brzo završio s takvim đubretom. A ovde imate jednog dobrog prijatelja, jednog gospodina spremnog da vas obožava klečeći pred vašim nogama, vašim lepim nogama, jednog oficira, čoveka iz ugledne porodice! Neobično, zar ne? Ali šta! Vi biste bili dobri i za princa!

Freja nije okretala glavu. Lice joj se ukočilo od grozote i ljutine. Ovaj doživljaj bio je iznad onoga što je ona smatrala mogućim. Nije odgovaralo njenom karakteru da skoči i pobegne. Činilo joj se, da se ne može predvideti šta bi se dogodilo kada bi se pokrenula. Otac će se brzo vratiti, i onda će ovaj drugi morati da ode. Najbolje je da ignoriše - da ignoriše. Nastavila je da svira glasno i korektno, kao da je sama, kao da Hemskirk i ne postoji. Takav postupak je njega iznervirao.

- Hajde! Vi možete varati svog oca - vikao je besno - ali ja nisam čovek koji bi dopustio da ga namagarče! Prestanite s tom paklenom bukom!... Freja... Hej! Vi, skandinavski boginjo ljubavi! Stanite!

Čujete li? To ste vi: boginja ljubavi. Ali paganski bogovi su samo preobučeni đavoli, a vi ste, takođe, jedan lukavi mali đavo. Stanite, čujete li, ili ću vas podići sa te stolice!

Stojeći iza nje, on ju je gutao očima, od zlatne krune na njenoj krutoj nepokretnoj glavi do peta na njenim cipelama, preko linije njenih lepo oblikovanih ramena i oblina njenog divnog stasa koji se malo povijao nad klavirskim dirkama. Ona je na sebi imala laku haljinu: rukavi su se završavali kod laktova ivicom od čipke. Jedna svilena traka opasivala joj je struk. U nastupu neodoljive, bezobzirne nade on je obema rukama udari po tom struku i u tom trenutku muzika koja ga je nervirala presta. Ali, ma koliko da je bila brza (okrugla klavirska stolica se sa treskom preturila), Hemskirkove usne, koje su tražile njen vrat, spustiše jedan gladan, glasan i snažan poljubac baš ispod njenog uva. Neko vreme vladala je duboka tišina, a onda se on prilično neubedljivo nasmejao.

Zbunilo ga je njeno belo mirno lice, dok su njene krupne, poput ljubičice plave oči, kao skamenjene počivale na njemu. Nije rekao ni reč. Ona ga je gledala, držeći se jednom rukom za ivicu od klavira. Dragom rukom je mehaničkom istrajnošću nastavila da trlja ono mesto koje su njegove usne dodirnule.

- Šta je? - upitao ju je Hemskirk uvređeno. - Jesam li vas zbunio? Hajde, ostavimo se gluposti! Valjda ne mislite da kažete kako vas jedan poljubac toliko plaši... Ja to znam i bolje... Ne verujem da ću biti odbijen.

Zurio joj je u lice tako napetom pažnjom da ga više nije mogao razgovetno ni videti. Sve oko njega bilo je kao u magli. Zaboravio je na preturenu stolicu, udario nogom u nju i zateturao se polako prema njoj govoreći joj umiljatim glasom:

- Ovo nije samo neukusna šala, zaista ne! Pokušajte prvo s nekoliko poljubaca!

Više ništa nije rekao jer je osetio strahovit udarac u glavu praćen jakim zvukom. Freja je tako snažno zamahnula svojom okruglom, snažnom rukom, da ga je šamar koji je dobio po obrazu napola okrenuo. Kriknuvši slabo i promuklo, poručnik obe ruke pritisnu na levu stranu lica, koje je smesta postalo tamnocrveno. Freja, čije su plave oči odjednom postale tamne i čija je šaka još podrhtavala od udarca, uspravljena i s izrazom nekog neodređenog osmeha, koji je

pokazivao slab odsjaj njenih belih zuba, začu brze, teške očeve korake na stazi ispod verande. Izraz na njenom licu prestade da bude borben i postade iskreno zabrinut. Bilo joj je žao oca. Brzo se sagnula da podigne klavirsku stolicu, kao da je žurila da izbriše sve tragove. Ali to nije bilo dobro. Još pre nego što je stari Nelson stigao do vrha stepenica ona je uspela da zauzme pređašnji stav, lako se oslanjajući rukom na klavir.

Jadni otac! Kako će biti besan - kako potišten! A kasnije, kakva će to biti strepnja, kakva nesreća! Zašto mu se od samog početka nije poverila? Njegov začuđeni, naivni pogled, koji je pokazivao iznenađenje, dirnuo ju je u srce. Međutim, on nije gledao u nju. Njegov ukočeni pogled bio je uperen u Hemskirka, koji mu je bio okrenut leđima i koji je, držeći se i dalje za lice, kroz zube psovao (ona ga je videla iz profila) i zlobno zurio u nju tim jednim crnim, pakosnim okom. - Šta je to? - upita stari Nelson, veoma iznenađen. Ona mu ne odgovori. Mislila je na Džaspera dole na palubi broda kako posmatra osvetljeni bungalov i bila je uplašena. Sreća što je bar jedan od njih bio na brodu i uklonjen s puta! Želela je da je on već sto kilometara daleko. A ipak, nije bila sigurna da to zaista želi. Da je neka tajanstvena sila u tom času pokrenula Džaspera da se ponovo pojavi na verandi, ona bi sigurno odbacila svoju upornost, čvrstinu i samosavlađivanje, i poletela mu u zagrljaj.

- Šta je to? - navaljivao je veoma uzbuđeno Nelson, koji ništa nije sumnjao. - Do malopre svirala si tu melodiju, a...

Freja nije bila u stanju da govori jer je naslućivala ono što je dolazilo (a osim toga bila je kao opčinjena, kao fascinirana, onim crnim, pakosnim, zablentim okom) i samo je lagano mahnula glavom u pravcu poručnika kao da je htela reći: „Pogledaj ga samo!”

- Da, da - uzviknu stari Nelson. - Vidim. Šta, zaboga!

U međuvremenu se bio oprezno približio Hemskirku, koji je sipao svakojake psovke i klevete i lupao obema nogama o pod. Sramota koju mu je naneo šamar, bes zbog neostvarene namere, sramota što su ga tako izobličili i nemogućnost da se osveti doveli su ga do ludila koje ga je teralo da urla od besa.

- Oh, oh, oh! - drao se on, udarajući nogama po verandi kao da je svakim korakom želeo da probije patos.

- Je li mu lice povređeno? - upita zapanjen stari Nelson. A onda, kao da istina obasja njegovu nevinu dušu povika: - Teško meni! - donesi malo rakije, Freja. - Vi od toga patite, poručniče? Loše vam je, je li? Znam, znam. Ponekad sam i ja odjednom postajao lud... I bočicu „laudanuma” iz apoteke, Freja! Gledaj dobro!... Zar ne vidiš da ga boli zub?

I, zaista, kakvo se drugo objašnjenje moglo nametnuti starom bezazlenom Nelsonu dok je posmatrao Hemskirka kako se obema rukama drži za obraze, kako baca divlje poglede, lupa nogama i ljulja se kao da je nemoćan? Bila bi mu potrebna natprirodna oštroumnost, pa da pogodi pravi razlog. Freja se nije ni pomerila. Posmatrala je Hemskirka divlje ispitivački, dok je on svoj mračni pogled stalno upirao u nju. „Aha, hteo bi da se izvučeš!” govorila je sama sebi. Razmišljajući o tome ona ga je odlučno gledala. Bila je u iskušenju da završi sa svim tim i da tako onemogući dalje neprijatnosti. Gotovo neprimetno je klimnula glavom i lagano otišla.

- Požuri s tim viskijem! - vikao je stari Nelson za devojkom kada je ona već nestala u hodniku.

Hemskirk je svojim snažnim osećajima dao oduška neočekivanom bujicom psovki na holandskom i engleskom jeziku koje je uputio za Frejom. Kipteći od besa, jurio je verandom udarajući nogama stolice da bi ih sklonio, dok je Nelson (ili Nilsen), čija je naklonost bila duboko pogođena ovim dokazima strašnog bola, obletao oko svog dragog (i strašnog) poručnika, vrpoljeći se kao neka stara uplašena kvočka.

- Teško meni, teško meni! Zar je tako loše? Znam ja dobro šta to znači. Ponekad je moja jedna žena bila tako uplašena. Da li često imate te bolove, poručniče?

Hemskirk se kratko, ludački nasmejao i grubo ga odgurnuo s puta. Ali njegov zaprepašćeni domaćin je i to shvatio pomirljivo, jer taj čovek koji pati od tako strašne glavobolje nije mogao biti odgovoran za svoje postupke.

- Uđite u moju sobu, poručniče! - navaljivao je. - Ležite na krevet! Naći ćemo nešto da vam brzo ublaži bol.

Uhvatio je jadrnika za ruku i blago ga gurnuo prema krevetu na koji se Hemskirk, posle novog nastupa besa, bacio takvom snagom da je za čitavu stopu odskočio.

- Teško meni - vikao je uplašeni Nelson i otrčao da što pre donese rakiju i „laudanum”, ljut što se tako malo žurilo da se olakšaju bolovi njegovog dragog gosta. Najzad je lično doneo te stvari.

Malo kasnije je zastao u unutrašnjem hodniku kuće, iznenađen slabim, grčevitim zvucima koje nije mogao da odredi jer su predstavljali nešto između smeha i jecaja. Namrštio se, a zatim otišao pravo prema sobi svoje kćeri i zakucao na vrata.

Freja, čija je divna plava kosa uokvirivala njeno belo lice i u talasima se spuštala niz tamnoplavu haljinu, odškrinula je malo vrata.

Svetlost u sobi bila je nejasna. Antonija, šćućurena u uglu, njihala se napred i nazad, tiho uzdišući. Stari Nelson nije imao mnogo iskustva u raznim vrstama ženskog smeha, ali je bio siguran da su se one smejale.

- Veoma ste neosetljive - reče on, negodujući snažno. - Zar je to tako zabavno kada čovek oseća bol? Trebalo bi da pomislim da jedna žena, jedna mlada devojka...

- On je bio tako smešan - promrmlja Freja, čije su se oči u polumračnom hodniku neobično sijale. - Pa onda, treba da znaš, ja ga ne volim!

- Smešan! - ponovi stari Nelson iznenađen ovim dokazom neosetljivosti jednog tako mladog stvorenja. - Ne voliš ga! Hoćeš da kažeš da zato što ga ne voliš, ti... Pa to je, jednostavno, svirepo! Zar ne znaš da je to možda najgora vrsta bola koji postoji? Poznato je da su i psi besneli od toga!

- On svakako liči na ludaka - reče Freja s naporom kao da se bori s nekim skrivenim osećanjem.

Međutim, njen otac je bio ljut.

- A ti znaš ko je on. On vidi sve. On je takav čovek da se može uvrediti i za najmanju stvar, pravi Holanđanin, a ja želim da budem u prijateljskim odnosima s njim. Tako je to, devojčice: kada bi taj naš poglavar uradio nešto glupo, a ti znaš da je on jedan natmuren, buntovan slepac, i kada bi vlasti uvrtele sebi u glavu da moj uticaj na njega nije dobar, ti bi se odjednom stvorila bez krova nad glavom.

- Kakva glupost, oče? - povika Freja, ne baš sasvim pouzdanim glasom i tada primeti da je on besan i dovoljno ljut da nastavi svoje

podsmevanje. Da, stari Nelson (ili Nilsen) i podsmevanje! Ili samo nagoveštaj toga!

- O, naravno, ako ti imaš svoje planove, dvorac, plantažu o kojoj ja ništa ne znam. - Ali on nije bio u stanju da shvati ironiju. - Ja ti kažem da će me izbaciti odavde - prošaputa naprežući se. Bez nadoknade, razume se. Poznajem ja te Holanđane. A poručnik je baš takav čovek koji zna da pokrene nevolju. Njega slušaju uticajni činovnici. Ne bih ga uvredio ni za šta, ni za šta, ni pod kakvim uslovom... Šta si to rekla?

To je bio samo jedan neodređeni uzvik. Ako je ikada imala nameru da mu sve ispriča, ona je više nema. Bilo je to nemoguće kako iz obzira prema njegovom dostojanstvu tako i zbog spokojstva njegove jadne duše.

- Ni ja baš mnogo ne marim za njega - priznade stari Nelson tihim glasom, uzdahnuvši. - Sada mu je lakše - nastavi posle pauze. - Ustupio sam mu krevet za ovu noć. Ja ću spavati na verandi, u mreži. Ne, ne mogu da kažem da ga volim, ali od toga pa do ismejavanja jednog čoveka, zato što je skoro poludeo od bola, ima još mnogo. Iznenadila si me, Freja! Ta strana njegovog lica je sasvim crvena.

Njena ramena su se grčevito tresla pod njegovim rukama koje je on očinski stavio na njih. Njegovi rasuti, čekinjasti brkovi dodirnuli su njeno čelo poljupcem kojim joj je poželeo laku noć. Ona zatvori vrata za njim i pođe od vrata prema sredini sobe, pre nego što je sebi dozvolila da se nasmeje, umorno i bez živahnosti.

„Crven! Malo crven!” ponavljala je u sebi. „Nadam se da je zaista. Malo...”

Trepavice su joj bile vlažne. Antonija je, sedeći u ćošku, stenjala i kikotala se, te je teško bilo reći gde se završavaju uzdasi a gde počinje cerekanje.

I gospodarica i sluškinja bile su pretereno uzbuđene, jer je Freja, bežeći u svoju sobu, zatekla tamo Antoniju i sve joj ispričala.

- Osvetila sam te, devojčice - vikala je Antonija.

A onda su kroz smeh plakale i kroz plač se smejale, opominjući jedna drugu čas: - Pst, ne tako glasno! ćuti! - čas: - Tako se bojim... To je loš čovek.

Antonija se mnogo plašila Hemskirka. Plašila se njegovog izgleda: njegovih očiju i obrva, i usta, i nosa, i udova. Ništa nije moglo biti prirodnije. Ona ga je smatrala lošim čovekom, jer su joj njene oči govorile da je zao. Nikakav razlog za drugačije mišljenje nije mogao biti opravdaniji. U polumraku dok je u sobi, na uzglavlju Frejinog kreveta gorelo samo jedno kandilo, a sobarica je dopuzala iz ugla da bi se šćućurila kraj nogu svoje gospodarice, moleći je šapatom:

- Tu je brod i kapetan Alen. Hajde da odmah pobegnemo! Tako se plašim! Hajde, hajde!

„Ja? Da pobegnem?“, mislila je Freja u sebi, ne gledajući uplašenu devojku. „Nikad!“

I tako, ni odlučna gospodarica pod mrežom protiv komaraca, ni uplašena devojka koja je ležala skupljena na prostirci kraj kreveta nisu dobro spavale te noći. A osoba koja uopšte nije spavala bio je poručnik Hemskirk. Ležao je na leđima, zureći osvetoljubivo u mrak. Raspaljujuće misli i ponižavajuće slike smenjivale su se u njegovoj duši, održavajući i uvećavajući njegov bes. Kada bi se to pročulo, bila bi to lepa priča! Ali se to ne sme dozvoliti. Uvreda treba progutati tiho. Ne sme se dozvoliti da se priča pročuje. Lepa stvar! Namagarčen, prevaren i ošamaren od devojke - a verovatno namagarčen i od oca! Ali ne. Nelson je samo jedna žrtva više ove bestidnice, ove bezobrazne nevaljalice, ove prepredene, nasmejane devojke, koja deli poljupce lažući...

„Ne, on me nije namerno prevario“, mislio je namučeni poručnik. „Ali bih ipak voleo da mu se osvetim kada je takva budala!“

Možda, jednog dana. Jedno je čvrsto odlučio: rešio je da se rano ujutru krišom izvuče iz kuće. Mislio je da ne bi mogao da se nađe pred devojkom a da ne poludi od besa.

- Grom i pakao! Do sto hiljada đavola! Ugušiću se ovde pre nego što svane - gundao je sam sa sobom, ležeći nepomično na krevetu starog Nelsona, dok su mu se gradi uzbuđeno nadimale.

Ustao je u čik zore i pošao oprezno vratima. Laki koraci u hodniku uznemiriše ga i skrivajući se, on vide Freju kako izlazi. Ovaj nepredviđeni prizor oduže mu svu snagu i on nije mogao da se pomakne od odškrnutih vrata. To je bio najuži mogući otvor, ali je dopuštao da se vidi jedan deo verande. Freja se žurno uputila tom kraju da bi posmatrala brod kako prolazi pored rta. Na sebi je imala

tamnu jutarnju haljinu; noge su joj bile bose, jer je, pošto je tek pred zoru bila zaspala, potrčala navrat-nanos u strahu da ne zakasni. Hemskirk je nikada nije video takvu, sa skupljenom kosom, koja joj je visila niz leđa, s takvim izrazom prve mladosti, snage i radoznalosti. U prvom trenutku je bio zapanjen, a onda je počeo da škrguće zubima. Nije imao snage da se nađe lice u lice s njom. Promrmljao je jednu psovku i mirno ostao iza vrata.

Odahnuvši kada je videla da je brod već na putu, Freja je pružila ruku prema Nilsonovom durbinu koji se nalazio na polici na zidu. Široki rukav njene jutarnje haljine skliznuo je pritom i otkrio njenu belu mišicu sve do ramena. Stežući kvaku na vratima kao da hoće da je zdrobi, Hemskirk se osećao kao čovek koji tek što je ustao posle teške pijanke.

A Freja je znala da je on posmatra. Ona je znala. Kada je izlazila iz hodnika, videla je kako se vrata pomeraju. Ispunjena prezrivom gorčinom i pobeđničkim prezirom, bila je svesna toga da njegov pogled počiva na njoj.

„Tu si ti”, mislila je podešavajući durbin. „E, pa gledaj onda!”

Zelena ostrvca pojavljivala su se kao crne senke, kao pepeo sivo more bilo je glatko kao staklo, a svetlo koje se pomaljalo na istoku objavljivalo je blistavu zora prema kojoj je i sam brod izgledao kao da je u senci. Čim je Freja Džaspera ugledala kako stoji na palubi usmeravajući durbin prema bungalovu, odložila je svoj dvogled i podigla svoje divne bele ruke iznad glave. U tom stavu najvišeg zanosa ona je stajala nemo, sva u sjaju, jer je bila svesna da je Džasperovo divljenje namenjeno njenom stasu koji se odražava u polju durbina, a osim toga bila je zaokupljena osećanjem gadne strasti onog drugog, čije su se užarene i požudne oči upijale u njena leđa. U žaru svoje ljubavi i ćudljivosti svog srca, s onim neshvatljivim poznavanjem muške prirode s kojim sve žene kao da se rađaju, ona je mislila: „Gledaš me, hoćeš da me gledaš - moraš! E, pa onda ćeš i videti!”

I prinela je obe ruke usnama i zatim ih odvojila, šaljući tako preko mora poljubac kao da želi da zajedno s njim baci na palubu broda i svoje srce. Lice joj je bilo crveno, a oči su joj sijale. Strasno ponavljajući ovaj pokret ostavljala je utisak kao da stalno i bez prekida baca stotinu poljubaca, dok je sunce koje se polako pelo na

nebu otkrivalo svetu lepotu i sjaj boje, pretvarajući ostrvce u zelenu, more u plavu, a udaljeni brod, dole s raširenim krilima - sa crvenom zastavicom, koja je kao slab plamen lepršala na vrhu - u belu, zaslepljujuće belu boju.

I svaki put bi promrmljala uvek drugačijim glasom:

- Evo ti, i ovo, i ovo - dok joj se ruke najzad ne opustiše. Videla je kako se u znak odgovora spušta barjak i odmah zatim je rt iz podnožja sakrio korito broda od njenog pogleda. Zatim se okrenula od ograde i prolazeći polako i sa zagonetnim izrazom lica, pored sobe svog oca, nestala je iza zavese.

Ali, umesto da pođe hodnikom, ona je ostala skrivena i sasvim tiha s druge strane da bi posmatrala šta će se dogoditi. Zatim se odjednom otvoriše vrata sobe starog Nelsona i Hemskirk nesigurnim korakom izađe napolje. Kosa mu je bila raščupana, oči zakrvavljene, a neobrijano lice izgledalo je sasvim tamno. Pogledao je divlje oko sebe, primetio kapu na stolu, zgrabio je i mirno se uputio stepenicama, ali mu je korak bio nekako neobičan, klecav, kao da je to činio poslednjim ostacima snage koja je bila na izmaku.

Čim je njegova glava iščezla pod verandom, Freja izađe iza zavese, a njene usne koje su kovale planove bile su joj stisnute i u njenim očima nije bilo blagosti. Ne može mu se dozvoliti da se izvuče ovako i da skupo ne plati za sve. Nikad - nikad! Bila je uzbuđena, bila je sva ustreptala, osećala je svoju krv! Mora mu se staviti do znanja da je ona znala kako je on posmatra; on mora znati da se sada sramno izvlači iz kuće. Ali, potrčati do prednje ograde i vikati za njim, bilo bi detinjasto, svirepo - nedostojno! I da viče - šta? Kakvu reč? Koju rečenicu? Ne, to je nemoguće. Pa onda šta?... Namrštila se, setila se, jurnula prema klaviru, koji je cele noći stajao otvoren, i učinila da čudovište od ružinog drveta divlje zaurla u razdraženom besu. Udarala je u dirke kao da za ovom krupnom figurom, raskrečenih nogu, u širokim belim pantalonama i crnom kaputu uniforme sa zlatnim naramenicama, ispaljuje metke. A zatim ga je gonila onom istom muzikom, koju je svirala prošle noći - to je bio jedan moderan, snažan komad koji je govorio o ljubavi i koje je pokušavala da svira više puta kada su na ostrvima besnele oluje. S pobedničkim osvetoljubljem je isticala njegov ritam i bila tako zauzeta svojim planom da nije ni primetila prisustvo svog oca koji je,

u starom olinjalom kockastom kaputu navučenom preko pidžame, dotrčao sa zadnje verande da bi se raspitao za razlog tom sviranju u ovo vreme. Zurio je u nju.

- Šta, zaboga... Freja!... - glas mu se jedva čuo od svirke klavira. - Šta je s poručnikom? - viknuo je.

Ona ga je pogledala, kao da joj je duša izgubljena u muzici, očima koje ne vide.

- Otišao.

- Šta-a-a?... Kuda?

Klimnula je lako glavom i nastavila da svira glasnije nego do tada, a nevino zabrinuti pogled starog Nelsona ispitivao je, polazeći od otvorenih vrata njegove sobe, ceo prostor odozgo nadole, kao da je poručnik bio nešto malo, nešto što, možda, puzi po tavanici ili se mrda negde na zidu. Ali prodorni zvižduk negde odozdo potisnu snažan zvuk koji je u velikim drhtavim talasima izbijao iz klavira. Poručnik je bio dole, u zalivu i pozivao je čamac da dođe i da ga odveze na brod. Izgledalo je da se strašno žuri, jer je gotovo odmah zatim ponovo dunuo u pištaljku, počeo kratko, pa onda uputio jedan beskrajno dug zvižduk koji je zvučao tako tužno kao da u njemu nije bilo daha. Freja odjednom prestade da svira.

- On odlazi na brod - reče stari Nelson, zbunjen ovim događajem. - Šta ga je moglo naterati da tako rano digne sidro? Osobenjak. I đavolski osetljiv. Ne bih se čudio da je tvoje jučerašnje ponašanje uvredilo njegova osećanja. Video sam te, Freja, ti si mu se, takoreći, smejala u lice, dok je on toliko patio od neuralgije. To nije način da te neko zavoli. On je ljut na tebe.

Frejine ruke su sada mirno počivale na dirkama. Sagnula je glavu, osetivši odjednom neko nezadovoljstvo i nervoznu premorenost, kao da je prošla krizu koja ju je iscrpela. Stari Nelson (ili Nilsen) je, tužnog lica, naslućivao u svojoj ćelavoj glavi neko lukavstvo.

- Mislim da bi bilo na svom mestu kada bih ujutro pošao na brod samo da se raspitam - reče zbunjeno. - Zašto mi ne donose moj jutarnji čaj? Čuješ li, Freja? Iznenadila si me, moram da priznam. Nisam mislio da jedna tako mlada devojka može biti tako neosetljiva. A osim toga, poručnik veruje da je naš prijatelj! Šta? Ne? Pa dobro, on sebe zove prijateljem, a i to nešto znači za čoveka u mom položaju. Sigurno! Ah, da, moram otići na brod!

- Zar moraš? - promrmlja Freja nemarno. A zatim je u sebi dodala:
„Jadni čoveče!”

V

Kada su u pitanju narednih sedam nedelja, potrebno je reći samo to da stari Nelson (ili Nilsen) nije izvršio svoju diplomatsku posetu. Topovnjača „Neptun” Nj. V. kralja Holandije, pod zapovedništvom uvređenog i razbesnelog poručnika, napustila je zaliv rano tog jutra. Kada se Frejin otac spustio na obalu, pošto se prethodno uverio da je njegova dragocena žetva duvana kako treba rasprostrta na suncu, topovnjača je već plovila oko rta. Stari Nelson je nekoliko dana bio žalostan zbog toga.

- Eto, ne znam u kakvom je raspoloženju čovek otišao - žalio se svojoj neosetljivoj ćerci. Bio je iznenađen njenom mirnoćom. Njena ravnodušnost ga je skoro plašila.

Treba napomenuti da je topovnjača „Neptun”, ploveći ka istoku, istog dana prošla pored broda „Bonito”, koji je stajao pred Karamatom, prednjim delom isto tako okrenut prema istoku. Njegov kapetan, Džasper Alen, svesno se predajući nežnom sanjarenju o svojoj Freji, nije ustajao sa svoje dugačke stolice na krmi da vidi „Neptuna”, koji je prolazio tako blizu da se dim koji je iznenada suknuo iz njegovog niskog dimnjaka valjao među katarkama „Bonita”, zamračujući na trenutak suncem obasjanu belinu njegovih jedara, posvećenih službi ljubavi. Džasper nije čak ni glavu okrenuo da bi na njega bacio pogled. Ali je Hemskirk, s mosta, čvrsto stežući mesinganu ogradu pred sobom, dugo i ozbiljno posmatrao brod iz daljine, sve dok, kada su se oba broda približila jedan drugome, nije izgubio samopouzdanje i, povukavši se u sobu za karte, s treskom zalupio vrata za sobom. Tu je, namrštenih obrva i iskrivljenih usana, u jetkom razmišljanju nekoliko sati sedeo mirno - kao kakav

Prometej okovan žudnjom, čiju utrobu prezrena ljuba rastrže kljunom i kandžama.

Ali se ova vrsta ptice ne može oterati tako lako kao pile. Namagarčen, prevaren, obmanut, zaveden, uvređen, ismejan - do đavola! Kobna ptica! Poručnik nije želeo da postane predmet ogovaranja na arhipelagu, i da se o njemu priča kao o pomorskom oficira koga je ošamarila jedna devojka. Zar je moguće da ona stvarno voli ovog trgovca vucibatinu? Pokušavao je da ne misli, ali još gori od misli bili su utisci koji su ga obuzimali dok se povlačio. Video ju je - i ta vizija bila je sasvim jasna, tu blizu, sa svim pojedinostima - kao sliku, nacrtanu, osvetljenu, video ju je kako se ovom mladiću obesila o vrat. On zatvori oči, ali je morao da otkrije samo to da tu nema leka. Zatim začu klavir, blizu, sasvim jasno; on stavi prste u uši, ali to nije pomagalo. To se nije moglo podneti - bar ne u ovoj samoći. Istrčao je iz sobe za karte, i počeo nabusito da razgovara s oficirom koji je bio na straži o običnim stvarima, ali ga je avetinjski klavir podrugljivo pratio.

Treba još da kažemo kako je poručnik, umesto da nastavi prema Ternatu, gde su ga očekivali, skrenuo s puta da bi svratio u Makasar, gde mu se niko nije nadao. Kada je tamo stigao, dao je neka objašnjenja i uputio predlog guverneru ili nekom drugom na vlasti, i dobio dozvolu da učini ono što smatra da će u tom trenutku biti dobro. Zatim je „Neptun”, ostavljajući sasvim Ternat, otplovio prema severu, ka brdovitoj obali Celebesa, prešao zatim široki moreuz i zaustavio se na niskoj obali prašuma, netaknutih i nemih dok su se ogledale u vodi noću, tamnoplavih sa zelenim mrljama danju, što su blistale iznad potopljenih stena. Danima se „Neptun” mogao videti kako polako klizi niz tmurnu obalu i kreće se, ili kako lebdi na srebrnim širokim ušćima reka, pod visokim sjajnim nebom koje nikad nije bilo tmurno, nikad prekriveno oblacima, nego je oblivalo zemlju stalnim tropskim sunčevim sjajem - onim sjajem koji svojim neprekidnim blistanjem prošara dušu neizrecivom melanholijom, intimnijom, prodornijom i dubljom nego što je siva natmurenost severnih magli.

Trgovački brod „Bonito” pojavio se klizeći oko sumornog i šumom obraslog rta na srebrnom ušću jedne velike reke. Povetarac koji ga je pokretao nije mogao da rasplamti ni plamen buktinje. Brod je,

zaklanjajući se iza pokretnog lišća, neprimetno isplovio na pučinu, tajanstveno tih, avetinjski beo, svečan i nevidljiv u svom stalnom napredovanju; a Džasper je, naslonivši se laktom na glavni konopac, a glavom na ruku, mislio o Freji. Sve na svetu ga je podsećalo na nju. Lepota voljene žene nalazi se u lepotama prirode. Nabujale konture planina, krivine obale, slobodni zavijuci jedne reke manje su prijatni nego skladne linije njenog tela, a kada se ona pokrene, klizeći lagano, ljupkost njenog pokreta podseća na skrivene sile koje upravljaju zadivljujućim izgledom vidljivog sveta.

Vežan za stvari, kao i svi ostali ljudi, Džasper je voleo svoj brod - kuću svojih snova. On mu je davao nešto od Frejine duše. Njegova paluba bila je uporište njegove ljubavi. Posedovanje broda stižavalo je njegovu strast jednom ublažavajućom sigurnošću već stečene sreće.

Pun mesec, savršen i ozbiljan, nalazio se nešto iznad horizonta, bio veći u vazduhu, tih i čist kao sjaj Frejinih očiju. Na brodu se nije čuo nikakav zvuk.

„Ovde će stajati, pored mene, jedne večeri kao što je ova”, mislio je sa zanosom.

I baš u tom trenutku, u toj tišini i mirnoći, pod punim blagim pogledom meseca naklonjenog ljubavnicima, na moru glatkom kao ogledalo, pod nebom bez oblaka i kada sva priroda odiše blagonaklonim raspoloženjem, u nastupu podsmevanja, topovnjača „Neptun”, u želji da se podsmehe svemu tome, odvojila se od tamne obale pod kojom je nevidljiva ležala i isplovila da uhvati trgovački brod „Bonito” na otvorenom mora.

Čim je primećeno da se topovnjača pomalja iz svoje zasede, Šulc, čovek zanosnog glasa, pokaza znake neobičnog uzbuđenja. Celog tog dana, još od kako su ostavili malajski grad, koji je ležao kraj reke, videla se zbunjenost na njegovom licu, a svoje poslove je obavljao kao čovek kome nešto teško leži na srcu. Džasper je to primetio, ali je njegov zamenik, okrenuvši se kao da mu smeta kada ga neko posmatra, stidljivo promrmljao nešto o glavobolji i napadu groznice. Mora da se osećao mnogo loše kada je, krijući se iza kapetana, glasno upitao: - Šta li ovaj čovek misli da uradi s nama?... - Kada bi nag čovek, izložen udaru ledenog vetra pokušavao da ne drhti, ne bi

mogao govoriti nesigurnijim glasom. Ali je to mogla biti i groznica - hladan napad.

- On prosto želi da bude odvratan - reče Džasper, savršeno dobro raspoložen. - To je već i ranije pokušavao. Uostalom, odmah ćemo to videti.

I zaista, ubrzo su oba broda stajala bok uz bok, tako da se lako moglo čuti dozivanje. Džasperov brod, sa svojim divnim linijama i belim jedrima kao da je bio prozračan i vilinski na mesečini. Topovnjača, kratka, zdepasta, s tamnim kratkim katarkama, golim kao mrtva stabla, dizala se prema sjajno osvetljenom nebu ove blistave noći i bacala tešku senku na vodenu prugu između oba broda.

Freja je oba broda proganjala kao svuda prisutna avet, kao da je jedina žena na ovom svetu, Džasper se sećao njene ozbiljne preporuke da se čuva i da bude oprezan u svojim postupcima i rečima dok je daleko od nje. U ovom sasvim nepredviđenom susretu, on je slušao šapat njenih užurbanih opomena koje je imala običaj da mu daje na rastanku sve do poslednjeg trenutka, slušao je upola šaljive poslednje jedva čujne reči: „Znaj, dečko, da ti nikada ne bih oprostila”, i pritom je brzo stisnula njegovu mišicu, na šta je on odgovorio mirnim osmehom punim uveravanja. Hemskirk je bio gonjen na drugi način. U tom gonjenju nije bilo nikakvog šapata. Ono je više ličilo na priviđenje. Video je tu devojkicu kako grli jednu prostu skitnicu, ovu skitnicu ovde, skitnicu koja je baš odgovarala na njegov poziv. Video ju je kako bosa tiho prelazi preko verande, krupnih, bistrih, široko otvorenih, radoznalih očiju da bi videla njegov brod - ovaj brod... Da je bar vikala, psovala, dobacivala mu pogrдне reči. Ali, ona je jednostavno trijumfovala nad njim. To je sve. Prevaren (u to je čvrsto verovao), namagarčen, zaveden, uvređen, ošamaren, ismejan. Sto mu gromova! Ova dva čoveka koja je Freja sa Sedam ostrva proganjala na dva tako različita načina, nisu bila dorasla jedan drugom.

U dubokoj tišini, koja je, kao u snu, obavijala oba broda, u svetu koji je i sam izgledao kao da je nežan san, jedan čamac, s javanskim veslačima, prelazeći preko tamne vodene staze između oba broda, stade pored Džasperovog broda. Beli oficir iz njega, možda tobdžija, pope se na brod. To je bio čovek niskog rasta, okruglog stomaka i

astmatičnog glasa. Njegovo nepokretno ugojeno lice na mesečini je izgledalo kao beživotno, a hodao je, dok su mu krupne ruke visile daleko od tela, kao preparirana ptica. Njegove prepredene sitne oči sijale su kao komadići liskuna. Lošim engleskim jezikom prenese Džasperu naređenje da dođe na palubu broda „Neptun”.

Džasper nije očekivao da će se desiti nešto tako neočekivano. Ali, posle kratkog razmišljanja, odluči da ne pokaže ni zlovolju, ni iznenađenje. Reka s koje je bio došao bila je politički već nekoliko godina nemirna, i on je znao da su na njegove posete gledali s nekim podozrenjem. Međutim, on nije mnogo mario za to da bude dobar s vlastima, a to je starog Nelsona toliko plašilo. Spremao se da napusti brod, a Šulc ga je ispratio do ograde kao da će mu nešto reći, ali je ipak samo stao pored njega i ćutao. Džasper je, prelazeći preko ograde, primetio da mu je lice užasnuto. Oči čoveka koji je na tom brodu našao spas od svoje nezgodne naravi, posmatrale su ga nemim, preklinjućim izrazom.

- Šta je? - upita Džasper.

- Hteo sam da znam kako će se sve to završiti - reče čovek koji je svojim divnim glasom bio opčinio čak i nepokolebljivu Freju. Ali gde je sad bila zanosna boja njegovog glasa? Ove reči zvučale su kao graktanje gavrana.

- Da li ti je dobro? - upita Džasper.

- Voleo bih da sam mrtav - odgovori Šulc, koji je to govorio kao da priča sam sa sobom jer je upao u neku misterioznu nevolju. Džasper ga oštro pogleda, ali sad nije bilo vremena da istraži razlog njegovog buncanja. Nije izgledao kao da je stvarno u delirijumu i to mu je bilo dovoljno. Šulc napravi korak napred.

- Ovaj čovek je zao - reče očajnim glasom. - On hoće da vam nanese zlo, kapetane Alene. To osećam, i ja...

Zastade s neobjašnjivim uzbuđenjem.

- U redu, Šulc. Neću mu dati priliku - Džasper ga brzo prekide i skoči u čamac.

Na palubi „Neptuna” Hemskirk je stajao na mesečini, dok je njegova crna senka padala pravo na palubu. Bio je skroz nepomičan i neprimetan, ali ga je njegova pojava duboko uzdrmala. Džasper je bez reči stao pred njega.

Kad se nađoše licem u lice, oni odjednom po stupiše po navici koju su stekli prilikom svojih slučajnih susreta u bungalovu starog Nelsona. Ignorirali su jedan drugoga - Hemskirk ljutito, a Džasper sasvim bezbojnim spokojstvom.

- Šta se dešava na reci s koje sad dolazite? - upita poručnik bez ustezanja.

- Nije mi ništa poznato o nemirima, ako na to mislite - odgovori Džasper. - Istovario sam pola tovara pirinča, nisam za to ništa dobio u zamenu i otišao sam. Sada tamo nema nikakve trgovine, ali bi oni gladovali da nisam svratio.

- Englesko mešanje u tuđe stvari! A da li ste mislili na to da te bitange ne zaslužuju ništa drugo nego samo da gladuju, je li?

- Tamo ima i žena i dece, vi to znate - napomenu Džasper svojim ravnodušnim glasom.

- E, da! Kad jedan Englez govori o ženama i deci, onda se zna da u toj stvari ima nečeg sumnjivog. Vaši poslovi će morati da se ispitaju.

Pričali su naizmenično, kao da su bestelesni duhovi - samo glasovi u praznom vazduhu, jer su jedan drugog posmatrali kao prazan prostor, ili, najviše, s onoliko poštovanja koliko se duguje nekoj mrtvoj stvari, i nimalo više. Ali sada nastade tišina. Hemskirk je odjednom pomislio: „Ona će mu ispričati sve o onome šta se desilo. Ona će mu to pričati dok ga nasmejana bude grčila.” I iznenadna želja da smesta uništi Džaspera oduze mu sav razum. On izgubi moć govora i gledanja. U jedan mah uopšte nije bio u stanju da vidi Džaspera. Ali je, kao da to dolazi iz nekog udaljenog sveta, čuo kako se on raspituje:

- Treba li, prema tome, da zaključim da ćete brod zadržati?

Hemskirk se trže u nastupu zlobnog uživanja.

- Da! Ja ću ga odvući u Makasar!

- Sud će doneti odluku o zakonitosti tog postupka - reče Džasper, naizgled sasvim ravnodušno, osetivši pritom da stvar postaje ozbiljna.

- Ah, da, sud! Naravno! A što se vas tiče, ja ću vas zadržati ovde na brodu.

Džasperova zaprepaščenost što se mora odvojiti od svog broda izrazila se potpunom nepokretnošću. Zatim se okrenuo i pozvao svoje ljude na brodu. Šulc je odgovorio:

- Razumem, gospodine!
- Spremite se da primite od topovnjače konopac za vuču! Odvešće nas u Makasar!

- Gospode bože! Zašto to, gospodine? - jedva se čuo Šulcov zabrinuti glas.

- Mislim, iz ljubaznosti - doviknu Džasper ironično, s dobro smišljenom namerom. - Mogli bismo ostati, ovde bez vetra, danima! I iz gostoljubivosti! Pozvan sam da ostanem, ovde na brodu!

Kao odgovor na ovo obaveštenje čuo se glasan uzvik očajanja. Džasper je zabrinuto pomislio: „Eto, nervi tog čoveka su sasvim popustili! I s nekim nelagodnim novim osećanjem zabrinutosti uporno je gledao svoj brod. Misao da je odvojen od svog broda - prvi put od kako su se sastali - potresla je njegovu, naizgled, bezbrižnu čvrstinu karaktera do temelja, a ona je ležala duboko. Sve vreme ni Hemskirk, pa čak ni njegova tamna senka, nisu se ni najmanje pomerili.

- Poslaću posadu jednim čamcem i s jednim oficirom na vaš brod - reče Hemskirk, ne obraćajući se nikom posebno. Otrgnuvši se mukom od zanesenog posmatranja broda, Džasper se okrenu i bez nervoze, gotovo bezbojnim glasom izrazi protest protiv celokupnog postupka. Mislio je samo na zakašnjenje. Brojao je dane. Makasar je stvarno bio u planu njegovog putovanja, i to što će ga tamo odvući, stvarno će mu uštedeti vreme. S druge strane, tamo će morati da prođe kroz neke neprijatne formalnosti. Međutim, stvar je i suviše glupa. „Ova buba je poludela”, mislio je, „mene će odmah osloboditi. A ako ne, onda će Mesman morati da garantuje za mene.” Mesman je bio holandski trgovac s kojim je Džasper mnogo poslovao, značajna ličnost u Makasaru.

- Vi protestujete? Hm! - mrmlijao je Hemskirk i još neko vreme stajao nepokretan, raskrečenih nogu i glave oborene kao da proučava svoju, na komičan način, raskrečenu senku. Zatim dade znak debelom tobdžiji, koji je stajao pored njega, nepokretan, kao odvratan primerak jednog debeljka, beživotnog lica i sjajnih sitnih očiju. Čovek se približio i stao mirno.

- Vi ćete se popeti na brod s posadom jednog čamca!

- *Ya, mynherr!*

- Jedan od vaših ljudi će stalno upravljati njim - produži Hemskirk, izdajući naređenja na engleskom jeziku, očigledno da bi podigao Džasperov moral. - Čujete li?

- *Ya, mynherr!*

- Ostaćete na brodu i bićete sve vreme na dužnosti!

- *Ya, mynherr!*

Džasper je osećao kao da mu, zajedno s komandom nad njegovim brodom, uzimaju srce iz grudi. Hemskirk upita, promenjenim glasom:

- Kakvo oružje imate na brodu?

Neko vreme su svi brodovi koji su trgovali u Kineskim morima imali dozvolu da nose izvesnu količinu vatrenog oružja radi odbrane. Džasper odgovori:

- Osamnaest pušaka s bajonetima, koje su bile na brodu kada sam ga kupio, pre četiri godine. Puške su prijavljene.

- Gde ih čuvate?

- U prednjoj kabini. Podoficir ima ključ.

- Uzećete ih - reče Hemskirk tobdžiji.

- *Ya, mynherr!*

- A zašto? Šta hoćete tim da kažete? - viknu Džasper, zatim se ugrize za usnu. - To je strašno! - promrmlja.

Hemskirk podiže na trenutak svoj pogled, kao paćenik.

- Možete ići - reče tobdžiji. Debeljko se pozdravi i ode.

Narednih trideset sati stalna vuča je bila samo jednom prekinuta. Na jedan znak s broda mahanjem zastave s uzvišenja na pramcu, topovnjača bi zaustavljena. Jedan podoficir, ulazeći u svoj čamac, stiže na brod „Neptun” i požuri pravo u komandantovu kabinu; svetlucanje njegovih sitnih očiju odavalo je uzbuđenje zbog nečega što je saopštio komandantu. Obojica ostadoše zatvoreni neko vreme, dok je Džasper na ogradi pokušavao da sazna da li se na njegovom brodu dogodilo nešto neobično.

Ali, činilo se da je na brodu sve u redu. Ipak je on pogledom potražio tobdžiju i mada je, od kako je bio završio s Hemskirkom, izbegavao da razgovara bilo s kim, zaustavio je tog čoveka, kada je ponovo došao na palubu, da ga pita kako je njegovom podoficiru.

- Nije se osećao najbolje kada sam otišao s broda - objasnio mu je.

Debeli podoficir, koji se ponašao kao da napor što ispred sebe nosi svoj debeli stomak zahteva ukrućeno držanje, jedva ga je razumeo.

Nijedna crta na njegovom licu nije pokazivala ni najmanju živahnost, ali su njegove sitne oči najzad zasvetlucale.

- Ah, ja, podoficir! Ja, ja! Vrlo dobro je. Ah, *mein Gott*, on je veoma smešan čovek!

Džasper nije mogao sebi da objasni tu primedbu, jer je Holanđanin žurno ušao u čamac i vratio se na njegov brod. Ali se tešio mišlju da će se ova prilično glupa situacija ubrzo završiti. Već se videlo sidrište u Makasaru. Idući ka mostu, Hemskirk prođe pored njega. Sad je poručnik prvi put značajno pogledao Džaspera, a zatim je neobično kolutanje njegovih očiju postalo tako smešno - Džasper i Freja su se odavno složili da je Hemskirk komičan - reče tako savršeno zadovoljno, kao da u ustima prevrće neki ukusan zalogaj, tako da Džasper nije mogao odoleti a da ne razvuče usne u smeh. Zatim se ponovo okrenu svojoj jedrilici.

Videti nju, svoju imovinu u kojoj je živeo jedan deo duše njegove Freje, koja je bila jedino uporište za njihova dva života na prostranom svetu, tu potvrdu njene ljubavi, tog druga u avanturama, to izвориšte snage da obožavanu Freju stegne na grudi i da je odnese na kraj sveta: videti ovaj divni brod koji tako dostojanstveno predstavlja njegov ponos i njegovu ljubav, videti ga na kraju užeta koje ga je vuklo kao zarobljenika - nije bilo prijatno. U tome je bilo nešto kao mora, kao što je, na primer, san o divljoj morskoj ptici okovanoj lancima.

Pa ipak, šta bi drago mogao da posmatra? Snažan zov njegovog srca opet će mu jednom vratiti njenu lepotu tako da će zaboraviti gde se sada nalazi. A osim toga, osećanje nadmoćnosti koje mladom čoveku daje sigurnost da je voljen, iluzija da ga je nežni pogled žene stavio iznad sudbine, pomagali su mu da, pošto je prvi udarac prošao, sa zadovoljnim samouverenjem prođe kroz ta iskušenja. Jer, kakvo bi zlo moglo snaći Frejinog izabranika?

Bilo je popodne i sunce se nalazilo iza ova dva broda koja su se kretala prema pristaništu. „Uskoro će se završiti šala ove bube”, pomisli Džasper bez neke velike mržnje. Kao pomorcu koji je dobro poznao ovaj deo sveta, bio mu je dovoljan samo jedan pogled pa da vidi o čemu se radi. „Eto”, mislio je, „on prolazi kroz Spermondov prolaz. Sada ćemo zaobići stenu Tamisa. I ponovo se vratio posmatranju svoje jedrilice, glavnog oslonca njegovog materijalnog i

emocionalnog postojanja, koji će uskoro opet biti u njegovim rukama. Na moru mirnom kao bara, moćni „Neptun” vukao ju je kao od šale. Holandski tobđžija pojavio na pramcu „Bonita”, a za njim i nekoliko muškaraca. Stajali su gledajući ka obali, dok je Džasper bio kao u nekakvom ljubavnom zanosu.

Iznenadni duboki zvuk topova učini da se on strese. Lagano pogleda oko sebe. Brzo kao munja skoči s mesta na kojem je stajao i pojuri prema palubi.

- Nasukaćete se na stenu Tamisa - vikao je.

Visoko gore na mostu Hemskirk je mračno gledao preko njegovih ramena. Dva mornara su okretala krmu i „Neptun” se već dobro ljuljao do ivice blede vode, što je bio znak opasnosti. Ah! Baš na vreme i Džasper se odmah okrenu da vidi svoj brod, ali, još pre nego što je mogao da shvati - slušajući naređenja koja je Hemskirk davao tobđžiji - uže kojim je brod šlepan se otkači, i pre nego što je imao vremena da vikne i da se pokrene, ugledao je svoj brod, kako, ostavljen samom sebi i nošen svojim zamahom, proleće pored krme topovnjače. Razrogačenih očiju, u neverici i skamenjen od užasa, on je pratio njegov fini, kliski obris. Povici s broda, koji je nastavljao svoj put, dopirali su do njega samo kao neko strašno i zbrkano mrmljanje, dok mu je u ušima bubnjalo. Puna života i ljupkosti, jedrilica je jurila pravo koristeći se sposobnošću da strahovito razvije brzinu. Jurila je sve dok pred njenim kljunom nije postalo tiho kao da je iznenada propala u dubinu, kao da ju je neko upio, a zatim, strahovito i neobično podrhtavajući glavnim jarbolima, stade, nagnu malo svoje visoke jarbole i zaustavi se. Stajala je mirno ležeći na steni, dok je „Neptun”, napravivši široki krug, punom brzinom nastavio da plovi prema prolazu Spermond, koji je vodio u grad. Jedrilica je ležala mirno, savršeno mirno, ali je bilo nečeg zlokobnog i neprirodnog u ovom položaju. Za tren oka, ona je pod bleskom sunca bila zahvaćena tamnom setom stvari koje su nestajale. Bila je samo mrlja u svetoj praznini prostora i već usamljena, već napuštena.

- Držite ga! - povika glas s mosta.

Džasper je neodoljivim nagonom pojurio, kao što radi čovek koji se svojim rukama ćutke borio i samo mu se glava pomaljala iznad zatalasane gomile ljudi s „Neptuna”, koji su se poslušno bacili na

njega. - Držite ga - ne bih želeo da se taj čovek sada ni zbog čega udavi!

Džasper prestade da se otima.

Jedan po jedan, ljudi su ga napuštali, povlačili se ćuteći lagano sve dalje i dalje, ostavljajući ga samog na širokom, čistom prostoru, kao da mu prepuštaju dovoljno mesta da padne posle borbe. Nije se međutim, videlo ni da se zateturao. Ni posle pola sata, kada je „Neptun” bacao sidro pred samim gradom, on se nije pomerio s mesta, nije ni za dlaku pomerio glavu ni ruku. Čim se stišala lupa lanaca na topovnjači, Hemskirk je teškim korakom sišao s mosta.

- Pozovi sampan! - reče sumorno dok je prolazio pored straže kraj ograde gde se spušta mostić, a zatim lagano pođe prema mestu gde je, duboko zamišljen i praćen mnogim zaplašenim pogledima, stajao Džasper posmatrajući palubu. Hemskirk mu se približi.

Buljio je zamišljeno u njega, držeći prste na ustima. To je, dakle, taj omiljeni probisvet, jedini čovek kome bi ona prokleta devojčura mogla da ispriča svoju priču. Ali on tu priču više neće smatrati smešnom! Priču kako je poručnik Hemskirk... ne bogami, on se neće смејати toj priči! I zaista, Džasper je izgledao kao čovek koji se nikada više i ničemu u životu neće смејати.

Odjednom, Džasper podiže pogled. Njegove skoro bezizražajne oči, u kojima se videlo samo iznenađenje, sretoše se s Hemskirkom, zapanjeno i tužno.

- Nasukao se! - reče dubokim, zaprepašćenim glasom. - Na steni - reče on tiše i kao da očekuje da će se dogoditi nešto, neki strašan i neverovatan događaj.

- Na samoj površini, prolećna plima i oseka - reče Hemskirk glasom iz koga je sevnulo i ugasilo se osvetoljubivo, uvredljivo nasilje. Ućutao je kao da se umorio, uperivši svoj drski pogled u Džaspera, a u tom pogledu kao da je bilo razočaranje koje poput senke tuge neizbežno prati svaku strast. - Na samoj površini - ponovi on, okrećući se žustro da bi dohvatio svoju kapu, i zatim pokaza njome podrugljivo prema mostiću za iskrcavanje. I onda dodade: - A sada se možemo iskrcati i otići u sud, prokleti Englezu!

VI

Ono što se desilo s „Bonitom” moralo je izazvati senzaciju u Makasaru, najlepšem i možda najčistijem među svim gradovima na Ostrvima; ipak je taj grad imao prilika za uzbuđenje. Na obali, ljudi su приметili da se nešto dogodilo. Daleko na moru viđen je parobrod kako vuče jednu jedrilicu, a kada je, zatim, parobrod uplovio sam, ostavljajući jedrilicu na pučini, to je pobudilo pažnju. Zašto? Mogli su se videti samo jarboli jedrilice - savijenih jedara - kako stoje na istom mestu prema jugu. Ubrzo se među gusto zbijenim redovima ljudi, okupljenih na ulici koja vodi prema obali, proširio glas da se na steni Tamisa nasukao jedan brod. Ova gomila je pravilno protumačila prizor. Međutim, uzrok svemu tome bio je van njene moći rasuđivanja, jer ko je mogao znati da je nasukavanje jednog broda na Tamisi tako usko povezano s jednom devojkom udaljenom sedamsto kilometara, ili, ko bi se setio da stare uzroke ovom događaju potraži u psihologiji najmanje tri bića, iako je jedan od njih, poručnik Hemskirk, u tom trenutku prolazio između njih žureći da podnese usmeni izveštaj?

Ne, mišljenja ljudi na obali nisu bila usmerena na tu vrstu istraživanja, ali su se mnogobrojne ruke - tamne, žute i bele - podigle iznad očiju koje su bile uperene ka moru. Glas se brzo proširio. Kineski trgovci su izašli na vrata, a mnogi beli trgovci ustajali su od svog pisaćeg stola i prilazili prozoru. Jer, jedan brod nasukan na Tamisi nije bio baš svakodnevni događaj. I priča je odmah primila određeni oblik. To je jedan sumnjivi engleski trgovac koga je „Neptun” zadržao na moru, a Hemskirk ga je dovukao u пристаниšte da bi proverio svoju sumnju.

Kasnije se saznalo i ime. „Bonito”. - Šta? Nemoguće! Da, da, baš 'Bonito!' Pogledajte! Mogu se videti odavde: samo dve katarke. To je brod! Zar bi iko pomislio da će tog čoveka uhvatiti. Ali, i Hemskirk je promućuran! Kažu da se na jedrilici nalazi kabina opremljena kao na jahti nekog gospodina. A taj Alen je takođe neka vrsta gospodina. Nastrani prosjak!

Jedan mlađi čovek, donoseći nove vesti, žurno uđe u kancelariju gospodina Mesmana na pristaništu.

- Pa, da, to je sigurno 'Bonito'! Ali vi ne znate priču koju sam baš sada čuo! Taj tip mora da je najmanje godinu ili dve snabdevao tu reku vatrenim oružjem. Izgleda da se, pošto je tako dugo ostao nekažnjen, toliko osilio da je prodao i brodske puške. To je činjenica. Pušaka nema na brodu. Kakva drskost! Samo, on nije znao da je na obali i jedan naš ratni brod! Ala su ovi Englezi drski, pa je on možda mislio kako mu se zbog toga ništa neće desiti. Naši sudovi suviše često puštaju ove ljude na slobodu na osnovu ovog ili onog bednog izgovora. Ali, u svakom slučaju, sada je gotovo s čuvenim 'Bonitom'. Baš sam u pristanišnoj kancelariji čuo kako se nasukao kada je voda bila najviša, a pritom, on nosi i teret. Nema te ljudske snage, kako kažu, koja može da ga pokrene s mesta na kom se nalazi. I ja se nadam da je tako. Dobro bi bilo kada bi taj zloglasni 'Bonito' ostao tamo kao opomena ostalima!

Gospodin J. Mesman, Holanđanin, rođen u koloniji, jedan plemenit, očinski raspoložen momak, glatko izbrijanog, mirnog, lepog lica, glave pokrivena finom kosom koja se blago kovrdžala na njegovom okovratniku, nije progovorio ni reči u odbranu Džaspera i „Bonita”. Samo je ustao s fotelje. Lice mu je, očigledno, bilo uznemireno. Dogodilo se jednom da je Džasper s poslovnog razgovora o putevima i poslovima, o novčanim stvarima i tome slično, prešao na izjašnjavanje u vezi s Frejom; i tada je taj divni čovek, koji je pre mnogo godina poznao starog Nelsona i čak se pomalo sećao i Freje, bio veoma iznenađen i radostan što se priča tako razvijala.

- Da, da, da! Nelson! Da, naravno! Veoma pošten čovek! I jedno malo dete veoma plave kose! O, da! Sećam se dobro. Ona je izrasla u tako dobru devojkicu. - Nasmejao se i nastavio. - Kada uspešno pobegneš sa budućom suprugom, kapetane Alen, morate doći ovde, uvek ste dobrodošli. Mala plava devojkica. Sećam se! Sećam se!”

Saznanje o nasukavanju broda nije mu bilo prijatno. On uze šešir.
„Kuda idete, gospodine Mesman?”

„Idem da potražim Alena. Mislim da on mora biti na obali. Da li neko zna?”

Niko od prisutnih nije znao. I gospodin Mesman izađe da se raspita.

U drugom delu grada, delu oko crkve i utvrđenja, dobio je informacije. Prvo je saznao da Džasper nije sam, već da hoda brzo i da sve to izgleda kao da ga sprovode. Kinez, očigledno vlasnik sampana, pratio ga je istim strmoglavim tempom. Iznenada, dok je prolazio kraj „Kuće kod Oranže”, Džasper je skrenuo i ušao, ili, bolje rečeno, utrčao, što je zapanjilo Gomeza, hotelskog službenika. Ali je njegovu neposrednu pažnju skrenuo na sebe Kinez koji je još na kapiji počeo nepristojno da viče. On se žalio što mu beli čovek, koga je svojim čamcem dovezao s topovnjače na kopno, nije platio prevoz. Jurio ga je sve dovde i celim putem tražio novac. Ali se beli čovek uopšte nije obazirao na njegovo opravdano potraživanje. Gomez umiri Kineza s nekoliko bakaruša, zatim pođe da potraži Džaspera, koga je dobro znao. Zatekao ga je kako ukočeno stoji pored malog okruglog stola. S druge strane verande, nekoliko ljudi koji su tamo sedeli prestali su da pričaju i nemo su ga posmatrali. Dva igrača bilijara, sa štapovima u ruci, izađoše na vrata bilijarske sobe i počеше takođe da blenu u njega.

Kada mu Gomez priđe, Džasper podiže ruku i pokaza svoje grlo. Gomez primeti da mu je odelo malo prljavo, zatim baci pogled na njegovo lice i otrča da poruči piće koje je Džasper, izgleda, tražio.

Kuda je želeo da pođe - s kakvim ciljem i kuda je zamišljao da ide kada ga je odjednom neki nagon, ili možda to što je ugledao neko poznato mesto nateralo da svrati u „Kuću kod Oranže” - nemoguće je reći. Vrhovima prstiju se oslanjao na mali sto. Na verandi su bila dva čoveka koje je dobro poznavao, ali je njegov pogled neprestano lutao kao da hoće da pobegne, i prelazio je preko njih ne pokazujući ničim da ih je prepoznao. A oni su ga, sa svoje strane, posmatrali, i nisu mogli da veruju svojim očima. Ne zato što mu je, možda, lice bilo izobličeno. Naprotiv, bilo je mirno i staloženo. Ali izraz lica se nekako nije mogao prepoznati. - Da li je moguće da je to on? - pitali su se začuđeno.

U njegovoj glavi divlje su se brkale misli. Potpuno jasne. Strašno je bilo to što su one bile tako jasne i što je bilo krajnje nemoguće uhvatiti čvrsto bar jednu od njih. On je pričao, a nije se znalo da li priča samom sebi, ili njima: - Samo hrabro, čvrsto! - Neki kineski dečak stade pred njega noseći čašu na poslužavniku. Džasper sasu piće u grlo i izjuri napolje. Njegov nestanak izazva čuđenje onih koji su sve to posmatrali. Jedan od njih skoči i brzo krenu prema onoj strani verande s koje se moglo videti skoro celo пристаниште. U trenutku kada je Džasper, izlazeći iz „Kuće kod Oranže“, prolazio ulicom, on uzbuđeno doviknu ostalima:

- Jeste, to je bio Alen! Ali gde je njegov brod?

Džasper je razgovetno čuo ove reči. Kao da se nebo spustilo na njega i kao da ga poziva da položi račune! Jer, to su bile iste one reči koje bi mu i Freja uputila. To pitanje bilo je porazno; ono je pogodilo njegovu svest kao munja, i odjednom, još dok je išao, razvedrilo noć nad haosom njegovih misli. Nije mogao da komanduje svojim nogama. Napravio je u mraku još tri koraka i onda se srušio.

Čestiti Mesman je morao da ide čak do bolnice da bi ga našao. Doktor je govorio nešto o lakom srčanom udaru. Ništa preterano ozbiljno! Za tri dana će izaći iz bolnice. I mora se priznati da je doktor bio u pravu. Kroz tri dana Džasper Alen je izašao iz bolnice i grad je mogao da ga gleda! Dobro da ga se nagledao - i to je potrajalo prilično dugo; tako dugo da je postao neka vrsta znamenitosti grada; toliko da najzad nisu ni vodili računa; toliko dugo da se o njegovoj avetinjskoj pojavi stvorila priča koja se na Ostrvima prepričava sve do danas.

Govorkanja ljudi i Džasperova pojava u „Kući kod Oranže“ početak su čuvenog slučaja „Bonito“, i oni pokazuju da se on može posmatrati na dva načina - praktično i psihološki. To je slučaj za sud, ali i slučaj koji treba pokušati razumeti; jer iako naizgled jasan ostao je potpuno u mraku.

Treba znati da je on ostao nejasan čak i za onog mog prijatelja koji mi je poslao pismo pomenuto još u prvim redovima ove priče. Taj čovek je bio jedan od činovnika gospodina Mesmana, i pratio ga je dok je on tražio Džaspera. Njegovo pismo mi je ukazalo na obe strane gledišta i na još nekoliko pojedinosti tog slučaja. Hemskirk se smatrao odgovornim što je izgubio sopstveni brod, ali je to bilo sve.

Magla koja je tada obavila taj kraj, poslužila mu je kao opravdanje što se toliko približio steni Tamisa. On je spašavao svoj brod, a na ostalo nije mislio. Što se tiče debelog tobdžije, on je na sudu jednostavno izjavio kako mu se u tom trenutku činilo da će najbolje postupiti ako otpusti uže za vuču, ali je priznao da je bio veoma pogođen iznenadnim nesrećnim slučajem.

U stvari, on je radio po tačno određenim uputstvima dobijenim od Hemskirka, kome je, tokom mnogih godina službe na Istoku postao neka vrsta odanog čoveka. Najčudnija u slučaju „Bonita” bila je njegova priča kako je, polazeći da po naređenju zapleni vatreno oružje, otkrio da pušaka na brodu uopšte nema. U prednjoj kabini našao je samo prazan naslon za označenih osamnaest pušaka, ali samih pušaka nigde na brodu nije bilo. Podoficir na tom brodu, koji je izgledao kao da je bolestan i koji je bio tako uzbuđen da se ponašao kao ludak, zahtevao je da mu veruju kako kapetan Alen o tome ništa ne zna; govorio je da je podoficir, skoro, jedne tamne noći prodao te puške izvesnom licu tamo uz reku. Da bi dokazao istinitost te priče, doneo je kesu punu srebrnih dolara i navaljivao je na njega, tobdžiju, da ih primi. A onda ju je odjednom bacio dole, na palubu, počeo da se udara pesnicama u glavu i pao uz strašne psovke upućene sebi, bedniku koji ne zaslužuje da živi.

Tobdžija je sve to odmah javio svom komandantu.

Šta je Hemskirk nameravao kada je na sebe preuzeo odgovornost da zadrži jedrilicu „Bonito”, teško je reći, osim ako nije želeo da na neki način unese nemir u život čoveka koga je Freja volela. On je gledao u Džaspera s željom da tog ljubljenog i grljenog čoveka sravni sa zemljom. Postavljalo se pitanje: kako to da učim a da ne oda sebe? Ali je izveštaj tobdžije omogućio da taj slučaj postane ozbiljan. S druge strane, Alen je imao prijatelje - i ko je mogao znati da neće uspeti da se nekako izvuče? Na misao da tako kompromitovanu jedrilicu jednostavno nasuče na stenu došao je dok je slušao debelog tobdžiju u svojoj kabini. Bilo je malo rizika da mu taj postupak neće odobriti. Ali je sve trebalo uraditi tako da izgleda kao nesrećan slučaj.

Izlazeći na palubu, on je u svoju nesvesnu žrtvu buljio kolutajući očima tako strašno i tako neobično napućenih usana da Džasper nije

mogao a da se ne nasmeje. Onda se poručnik popeo na most govoreći samom sebi:

- Čekaj, samo! Presešće ti ukus tvojih slatkih poljubaca! Kunem se da ti ubuduće, kada budeš slušao o poručniku Hemskirku, njegovo ime neće izazivati osmeh na usnama! Sada si u mojim rukama!

I ta mogućnost se pojavila bez ikakvog planiranja, reklo bi se, sasvim prirodno, kao da su se događaji na neki tajanstven način sami zapleli kako bi potpomogli ciljeve jedne mračne strasti. Ni najlukaviji plan ne bi Hemskirku mogao bolje da posluži. Dato mu je da okusi čudesno i neočekivano savršenstvo osvete; da zada smrtonosan udarac srcu ovog omrznutog čoveka i da ga zatim gleda kako hoda s nožem u grudima.

Jer, Džasperovo stanje je bilo takvo. On se kretao, radio je umornih očiju, sa usiljenim izrazom lica, mršav i nespokojan, a pokreti su mu bili brzi i divlji; stalno je nešto pričao, izbezumljenim i umornim glasom; ali je u svojoj duši nosio saznanje da mu niko na svetu nikada više neće vratiti njegov brod, kao što niko na svetu ne može da zaceli probodeno srce. Njegova duša, mirna u snažnoj ljubavi, odlučnoj Frejinoj ljubavi, bila je kao mirna ali suviše zategnuta struna. Udarac je izazvao njeno naglo treperenje i ona je pukla. Dve godine je čekao dan koji po njegovom čvrstom uverenju nikada više neće svanuti čoveku koga je gubitak broda onesposobio za život, i, kako se njemu činilo, učinio ga nedostojnim ljubavi kojoj više nije mogao da pruži nikakvo uporište.

Iz dana u dan hodao je duž celog grada, išao obalom, a kada bi stigao do mesta prema steni na kojoj je njegov brod ležao nasukan, nepomično bi posmatrao njegov voljeni oblik, to nekadašnje utočište likujuće nade, a sada, uzdižući se u svojoj nagnutoj i usamljenoj nepokretnosti iznad tihog morskog horizonta - samo simbol očajanja.

Posada je na vreme bila napustila jedrilicu čamcima, koje su pristanišne vlasti, čim su stigle na obalu, zaplenile dok traje proces; ali se te iste vlasti nisu mučile da postave stražu na brodu. Jer, šta bi ga, stvarno, i moglo odande pokrenuti? Ništa osim nekog čuda; ništa osim Džasperovih očiju, koje su satima bile čvrsto uperene u njega, kao da se nadao da će snagom svog pogleda moći da ga privuče na svoje grudi.

Čitava ova priča, koju sam našao u veoma rečitom pismu svog prijatelja, prilično me je oneraspoločila. Bilo je zaista strašno čitati njegove reči o tome kako je Šulc, podoficir, svuda obijao pragove tvrdeći s očajnom upornošću da je samo on prodao puške. - Ja sam ih ukrao - tvrdio je. Međutim, njemu niko, naravno, nije verovao. Čak ni moj prijatelj, mada se divio ovom samopožrtvovanju. Mnogi su mislili kako ne treba ići tako daleko i prikazivati sebe kao lopova samo iz ljubavi prema svom prijatelju. Ta laž bila je tako očigledna da nije mogla značiti ništa.

Ja sam, međutim, znajući Šulcovu narav i koliko istine ima u svemu tome, priznajem, bio zaprepašćen. Eto kako je jedna izdajnička sudbina iskoristila jednu plemenitu pobudu! I osećao sam kao da sam i sam saučesnik u toj perfidnosti, jer sam donekle i ja uticao na Džaspera. Ali sam ga, isto tako, i opominjao.

- Činilo se da je taj čovek zbog toga poludeo - pisao mi je prijatelj dalje. - On je s tom pričom došao i Mesmanu. Rekao mu je kako su ga neki beli ljudi, propalice, tamo među urođenicima pored reke jedne večeri opili džinom, pa su mu se počeli rugati što nikad nema para. I onda je, ubeđujući nas da je pošten čovek i da mu se mora verovati, rekao za sebe da postaje lopov čim popije neku kap više. Ispričao nam je da je otišao na brod, da je bez ikakve griže savesti jednu po jednu pušku smeštao u jedan čamac koji je te noći tuda prošao, i da je za svaku od njih uzeo po deset dolara.

Sledećeg dana se skoro razboleo od sramote i kajanja, ali nije imao hrabrosti da taj pad otkrije svom dobrotvoru. Kada je topovnjača zadržala brod, on je poželeo da umre, jer je bio svestan posledica, i rado bi to i učinio da je, žrtvujući svoj život, mogao puške ponovo da vrati na brod. Džasperu nije rekao ništa, jer se nadao da će brod odmah biti pušten. Kada su se stvari drugačije razvile i kada su kapetana zadržali na topovnjači, hteo je, u očajanju, da se ubije: ali je znao da mora da živi kako bi pomogao da se istina sazna. - Ja sam čestit čovek! Ja sam čestit čovek! - ponavljao je glasom koji nam je terao suze na oči. - Morate mi verovati kad kažem da postajem lopov, prost, bedni, prepredeni i podli lopov čim popijem čaše ili dve. Odvedite me negde gde bih pod zakletvom mogao da ispričam istinu!

„Kada smo ga najzad uverili u to da njegova priča Džasperu neće nimalo koristiti - jer koji bi holandski sud, kada mu je jednom pošlo za rukom da se dokopa engleskog trgovca, prihvatio takvo objašnjenje; i, zaista, kako, kada, gde bi se mogli naći dokazi za takvu priču? - On je stavio ruke na glavu i delovalo je da želi da počupa svu kosu, ali je, ipak, smirenije rekao: 'Zbogom, onda, gospodo' i izašao iz sobe, nesigurno hodajući. Iste večeri je izvršio samoubistvo prerezavši grlo u kući u kojoj je bio smešten, nakon što je na obalu stigao iz olupine.”

To grlo, pomislio sam i naježio se, koje je moglo da proizvede tako ubedljiv, muški i fascinantni glas, koji je u Džasperu probudio saosećanje i zadobio Frejine simpatije! Ko bi mogao da zamisli takav kraj nežnog Šulca sa svojim glupavim i naivnim sitnim krađama, tako apsurdno jednostavan da je i kod oštećenih ljudi izazivao neku vrstu veselog ogorčenja? Neverovatno je to što je uradio. Njegov život jeste bio misteriozan i čudan, ali nikako nije trebalo da bude tragičan na kraju. Ima trenutaka kada ironija sudbine, za koju neki ljudi tvrde da je otkrivaju već u stvaranju naših života, dobija izgled svirepe i divlje šale.

Odmahnuo sam glavom razmišljajući o ovim Šulcovim greškama, i nastavio da čitam pismo svog prijatelja. Pričao mi je kako su jedrilicu na steni opljačkali urođenici iz priobalnih sela i kako je ona postepeno dobijala onaj tužni izgled sive avetinjske olupine. Za to vreme Džasper, koji je iz dana u dan sve više postajao senka od čoveka, žurno je prolazio pristaništem, unezverenih očiju, koje su izazivale strah, i sa slabim, nepokretnim osmehom na usnama, da bi proveo dan na usamljenoj gomilici peska žudno gledajući u nju kao da očekuje neki lik koji će se pojaviti na brodu i dati mu neki znak s ograde koja se raspadala. Mesmanovi su se brinuli o njemu koliko je to bilo moguće. O slučaju „Bonito” javljeno je u Bataviju, ali će taj izveštaj sigurno ispariti u magli zvaničnih izveštaja. Kidalo mi se srce dok sam sve to čitao. Onaj vredni i revnosni oficir, poručnik Hemskirk, čije je ponašanje odavalo teško povređenu sujetu, koju nije moglo da olakša ni to što je njegov postupak nezvanično bio odobren, nastavio je put da zauzme svoje mesto na Molučkim ostrvima.

Najzad, na kraju ovog obimnog i dobronamernog pisma, u kome se govorilo o novostima na ostrvu od najmanje pre pola godine, moj prijatelj je dodao: „Pre nekoliko meseci svratio je ovde stari Nelson stižući poštanskim brodom s Jave. Došao je izgleda da poseti Mesmana. Bila je to prilično tajanstvena i neobično kratka poseta za tako dug put. Ostao je samo četiri dana 'Kod Oranže', očigledno bez nekog posebnog cilja, a zatim je uhvatio brod koji je išao na jug prema Tesnacima. Sećam se kako su ljudi nekada pričali da je Alen bio prilično zaljubljen u ćerku starog Nelsona, devojkicu koju je vaspitala gospođa Harli i koja je zatim otišla da živi s njim na Sedam ostrva. Sigurno se sećaš starog Nelsona...

Da li se sećam starog Nelsona? Naravno!

Pismo me je dalje izveštavalo o tome da se stari Nelson najzad setio i mene, jer je neko vreme posle svoje užurbane posete Makasaru pisao Mesmanu i tražio moju adresu u Londonu.

To što je stari Nelson (ili Nilsen), čija je karakterna osobina bila njegova potpuna i nesvesna odgovornost prema svemu što ga je okruživalo, želeo nekome da piše bilo je samo za sebe dovoljno da izazove ne baš malo čuđenje. A između svih ljudi odabrao je baš mene! Nemirno i nestrpljivo sam očekivao otkriće koje je moglo da mi dođe od ove prirodnom zamračene inteligencije, ali je moje nestrpljenje moralo da se zamori čekanjem pre nego što su moje oči na koverti, na kojoj se nalazila poštanska marka od jednog penija i žig pošte na Noting Hilu, ugledale rukopis starog Nelsona, drhtav i s mukom ostvaren, starački i detinjast u isti mah. Oklevao sam s otvaranjem tog pisma da bih dao oduška svom iznenađenju dižući ruke iznad glave. On se, znači, vratio u Englesku da bi definitivno postao Nelson, ili se, možda, uputio u Dansku, u svoj zavičaj, gde će se zauvek vratiti svom pravom imenu Nilsen! Izgledalo je da se stari Nelson (ili Nilsen) ne može ni zamisliti van tropskih oblasti. A ipak on je bio ovde i molio me da ga posetim.

Stanovao je u pansionu na jednom od onih skverova Bejsvotera, koji su nekada bili bezbrižni, a danas su spali na to da se sami izdržavaju. Neko ga je tamo uputio. Pošao sam da ga posetim jednog od onih londonskih januarskih dana, sastavljenih od četiri đavolska elementa: hladnoće, vlage, blata i prljavštine, prožetih lepljivošću atmosfere koja kao prijavu odelo prijanja za svačiju dušu.

Ali, idući ispod prljavog vela sačinjenog od četiri elementa, naslućivao sam nešto kao treperenje, video sam umorno i sjajno blistanje plavog mora sa Sedam ostrva, koja su kao sićušne mrlje plivala pred mojim očima, dok je visoki drveni krov bungalova krunisao najmanje od njih. Sećanje na tu sliku veoma me je uzbuđivalo. Zakucah na vrata drhtavom rukom.

Stari Nelson (ili Nilsen) ustade od stola, za kojim je sedeo, držeći pred sobom otrcanu mapu na stolu pretrpanom hartijom. On skinu naočare pre nego što se rukovao sa mnom. Neko vreme nijedan od nas ne progovori ni reči; a zatim on, videvši kako se ja okrećem kao da nešto očekujem, promrmlja nešto, od čega sam shvatio samo reči „kćer” i „Hongkong”, a onda spusti pogled i uzdahnu.

Njegovi brkovi, koji su kao i nekada štrčali na sve strane, bili su sad sasvim beli. Starački obrazi bili su mu zaobljeni i rumeni, a ono detinjasto što se uvek moglo zapaziti na njegovoj fizionomiji još se više isticalo. Kao i njegov rukopis, on je izgledao detinjasto i izlapelo. Svoje godine dokazivao je najviše svojim neinteligentno izbrazdanim zabrinutim čelom i svojim krupnim bezazlenim očima koje su izgledale jadno i vodnjikavo; ili je to možda bilo zato što su bile pune suza?

Trebalo je mnogo veštine da se starom Nelsonu stavi do znanja kako sam o svemu dobro obavešten. A kada je prva neprijatnost prošla, on je počeo da govori slobodno, postavljao sam mu s vremena na vreme poneko pitanje kako bih ga podstakao da produži kada bi ućutao, a on bi potom nastavljao, držeći sklopljene ruke na prsluku i u položaju koji me je podsećao na njegovu istočnu verandu, na kojoj je obično sedeo i pričao mirno nadimajući obraze - u davnim, pradavnim danima, kako je sada izgledalo. Govorio je razumno, pomalo zaplašenim glasom.

- Ne, ne! Nedeljama ništa nismo znali. Onako, izvan puta, nismo naravno ni mogli znati. Nema poštanske službe na Sedam ostrva. Ali, jednoga dana ja pođoh svojim brzim jedrenjakom u Banku da vidim ima li neko pismo, i videh jedan holandski list. Izgledalo je da on objavljuje samo neke pomorske vesti: „Engleski brod 'Bonito' nasukao se na putu za Makasar.” To je bilo sve. Poneo sam novine sa sobom i pokazao ih Freji. - To mu neću nikada zaboraviti! - povikala je Freja temperamentno kao i uvek. - Draga moja - rekoh joj

ja - ti si pametna devojka! I najbolji čovek može da izgubi svoj brod. A kako si sa zdravljem? Počeo sam da se plašim zbog njenog izgleda. Ona ranije nije htela ni da čuje da ide u Singapur. Ali, ovako pametna devojka nije mogla stalno da se protivi. - Uradi kako hoćeš, tata! - rekla mi je. Imali smo dosta posla oko toga. Trebalo je uhvatiti brod na moru, ali sam ja ipak sve te teškoće savladao i prebacio je tamo. Staviše je u postelju. Dve-tri žene su bile veoma ljubazne prema njoj. Ceo taj događaj je, razume se, brzo objavljen u novinama. Ona je čitala sve do kraja, ležeći na kauču. Zatim mi pruži novine, šapnu: „Hemskirk”, i pade u nesvest.

Dugo me je gledao trepćući, i oči mu se ponovo napuniše suzama.

- Sutradan - nastavi on bez ikakvog uzbuđenja u glasu - ona se osećala bolje i mi smo dugo razgovarali. Tada mi je sve ispričala.

I tu mi stari Nelson, pogleda uprtog u pod, ispriča Frejinim rečima celu priču o Hemskirku; zatim, gledajući bezazleno u mene, on nastavi sa gotovo smešnom usiljenošću:

- Draga moja, ponašala si se uglavnom kao razumna devojka. - Ponašala sam se strašno - vikala je ona - i zato on tamo pati. - Eto, ona je bila toliko razumna da je videla kako nije u stanju da putuje. Ali sam otišao ja. Ona mi je rekla da idem. O njoj su se vrlo dobro starali. Anemija. Rekli su da joj je bolje.

Zastao je.

- Jeste li ga videli? - promrmljah ja.

- Ah, da, video sam ga - počeo stari Nelson opet, ali je govorio tako razborito kao da nešto dokazuje. - Video sam ga. Prilazio sam mu. Oči su mu sasvim upale; lice sama kost i koža, skelet u prljavom, belom odelu. Eto, tako je izgledao! - Kako je Freja... Ali ne, ona nikad - zaista nikad nije... - Sedeo je na jednom panju koji je voda izbacila na suvo i bio jedino živo stvorenje kilometrima daleko niz obalu. Kosu su mu ošišali u bolnici i ona više nije ni porasla. Zurio je, poduprevši bradu rukama, a na moru, između njega i neba bila je samo ta olupina. Kada sam mu prišao, samo je malo klimnuo glavom. 'Jeste li to vi, stari?', reče nešto tako.

Da ste ga videli, vama bi odjednom postalo jasno kako je nemoguće da je Freja tog čoveka uopšte ikada volela. Da, da! Ne kažem. Možda je nešto želela. Bila je sama, znate. Ali, da stvarno pođe s njim! Nikada! Ludost! Bila je i suviše pametna... - Počeo sam

blago da mu prebacujem. S vremena na vreme on se okretao prema meni. 'Da vam pišem? O čemu? Da odem kod nje? S čim?' Da sam bio čovek, ja bih je poveo sa sobom, ali sam zbog nje podetinjio i postao jedno srećno, zadovoljno dete. 'Recite joj da sam onog dana, kada je jedina stvar na svetu koja je bila moja propala na toj steni, znao da njoj ništa više ne značim... Da li je i ona došla ovamo s vama?', viknuo je odjednom upirući svoje upale oči u mene. Odmahnuo sam glavom. 'Da dođe k meni, zaista! Anemija! Aha. Vidite li? E, pa, idite, stari, i ostavite me ovde samog s ovom utvarom!', reče i okrete se ka olupini svog broda.

Ludak! Padao je mrak. Nisam želeo da duže ostanem pored tog čoveka na tako osamljenom mestu. Nisam hteo ni da mu pomijem Frejinu bolest. Anemija! Šta ima veze? On je lud! Kakav bi on muž bio za devojkicu pametnu kao što je Freja? Ne bih smeo ni svoje malo imanje da im ostavim. Holandske vlasti nikada ne bi dozvolile da se tamo naseli jedan Englez. Ono tada nije bilo prodato. Moj čovek, Mahmet, znate, starao se tada o imanju. Kasnije sam ga prodao jednom holandskom melezu za deseti deo vrednosti. Ali, ne mari ništa! Tada mi to ništa nije značilo. Da, otišao sam odatle. U povratku uhvatio sam poštanski brod. Sve sam ispričao Freji. On je lud, rekoh, i, draga moja, jedina stvar koju je on voleo bio je njegov brod.

- Možda - reče ona sama sebi, gledajući u stranu - njene oči bile su skoro isto tako upale kao i njegove - možda je to istina. Jeste! Nikada mu ne bih dopustila da stekne bilo kakvu vlast nada mnom!

Stari Nelson zastade. Ja sam sedeo slomljen, i osećao kako zebem u toj sobi iako je gorela vatra.

- I tako, vidite - nastavljao je on - da ona stvarno nikada nije marila za njega. Bila je previše pametna. Odveo sam je u Hongkong. Rekoše, promena klime. Ah, ti lekari! Zimsko doba! Zatim naiđe deset hladnih dana punih izmaglice, vetra i kiše. Zapaljenje pluća. Ali, vidite! Mnogo smo razgovarali jedno s drugim. Danima i večerima. Koga je ona drugog imala?... Govorila mi je mnogo, moja draga devojkica. Ponekad bi se malo nasmejala. Pogledala bi me i nasmejala se...

Stresao sam se. On me je pogledao neodređeno, detinjasto, i zbunjeno.

- Ona je govorila: 'Nisam želela da ti budem loša ćerka, tata!' A ja bih odgovorio: 'Naravno, draga! Ti to nisi ni mogla da želiš.' Onda bi ona ležala mirno, a zatim bi rekla: 'Šta?' A ponekad bi dodala. 'Bila sam zaista kukavica!' Znate, bolesni ljudi pričaju svašta. Tako je i ona ponekad govorila: 'Bila sam uobražena, tvrdoglava, ćudljiva. Tražila sam samo zadovoljstva. Bila sam sebićna, ili sam se plašila...' Ali, bolesnici, znate, govore svašta. A jednom, pošto je skoro ceo dan ležala i ćutala, reče: 'Pa, možda, i kada bi došao taj dan, ja ne bih otišla. Možda! Ne znam', viknula je odjednom. 'Navuci zavese, tata! Pokrij mi taj pogled na more! Ono mi prebacuje za moju ludost!' Zevnuo je i trenutno prestao da govori.

- I tako, vidite - nastavio je mrmljajući. - Bila je veoma bolesna, veoma bolesna, zaista. Zapaljenje pluća. Sasvim iznenada! - Uperio je prst u tepih dok sam ja, misleći na jednu devojkicu koja je u svojoj borbi protiv gluposti trojice ljudi morala da podlegne i koju su, najzad, doveli dotle da je izgubila veru u samu sebe, osećao i bol i sažaljenje.

- I sami vidite - počeo je on opet tužno. - Ona stvarno nije mogla... Pominjala vas je nekoliko puta. To je dobar prijatelj! Pametan ćovek... I zato sam hteo da vam sve lićno isprićam, da vas upoznam s istinom. Jedan takav ćovek! Kako je to moglo da se desi! Ona je bila usamljena. A možda je neko vreme... Ali, ne. Nikada nije mogla biti u pitanju ljubav kod moje Freje, jedne tako pametne devojkice!

- Ćoveće - povikah ja, skoćivši besno na njega - zar ne vidite da je ona umrla od ljubavi?

On je takođe ustao. - Ne, ne - mućao je ljutito. A doktori! Zapaljenje pluća. Loše stanje. Zapaljenje... Tako mi rekoše. Za...

Nije dovršio misao. Nju je prekinuo uzdah. Oćajno je raširio ruke i dubokim uzvikom koji je kidao srce porekao je svoju groznu tvrdnju.

- A ja sam verovao da je ona tako pametna!

Beleška o piscu

Džozef Konrad (1857-1924) bio je jedinstvena ličnost i tvorac modernizma u engleskoj književnosti, stranac poljskog porekla koji je u Veliku Britaniju došao tek kao dvadesetogodišnji mornar. Iako je bio veliki realistički pisac u Konradovim delima ćemo susresti i elemente romantizma. Njegovi romani i priče o dalekim zemljama, o pustolovinama i herojskim podvizima u divljim egzotičnim sredinama zasnovane su na ličnom iskustvu mornara, avanturiste i velikog putnika. Prva knjiga koja je donela Džozefu Konradu slavu bio je roman *Crnac sa Narcisa*. U isti ciklus sa ovim romanom ubrajaju se i *Mladost*, *Srce tame* i *Tajfun*, delovi jednog epskog ciklusa o ljudskoj izdržljivosti.

Konradovo delo počiva na njegovoj veri u čoveka i u njegovu duhovnu snagu. Izuzetno su cenjeni i Konradovi romani *Lord Džim*, *Tajni agent*, *Pod zapadnim očima*, *Pobeda...*

Freja sa sedam ostrva je po mnogo čemu karakterističan roman u Konradovom opusu. On govori o fatalnoj ljubavi smeštenoj na egzotičnim okeanskim ostrvima.

Table of Contents

[I](#)

[II](#)

[III](#)

[IV](#)

[V](#)

[VI](#)

[Beleška o piscu](#)